157059

การวิเคราะห์น้ำและน้ำเสีย

(Water and Wastewater Analysis)

เอกสารประกอบการเรียน

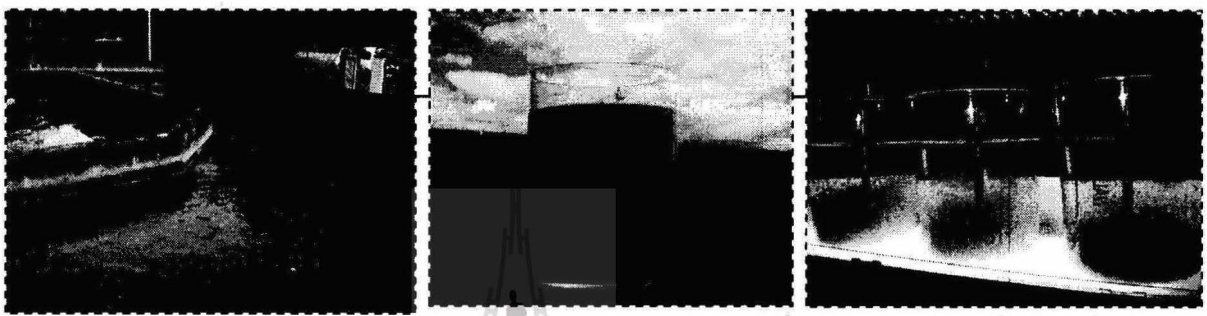

DO, BOD, COD, Chlorine, Hardness and Solid

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ดร.ประพัฒน์ เป็นตามวา
สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Call No. .....
วัน เดือน ปี .....
เลขทะเบียน B5703545

คำนำ

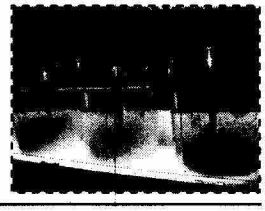

เอกสารประกอบการเรียนการสอนนี้ เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 617 427 การวิเคราะห์น้ำและน้ำเสีย (Water and Wastewater Analysis) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาสาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักวิชาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ใช้ประกอบในการเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิเคราะห์คุณภาพน้ำสะอาด น้ำเสีย โดยในเอกสารประกอบการเรียนนี้จะอธิบายเฉพาะดัชนีคุณภาพน้ำที่สำคัญคือการวิเคราะห์ค่า DO, BOD, COD, Chlorine, Hardness and Solid เอกสารฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหาวิธีการวิเคราะห์และนำเสนอในรูปของสไลด์การนำเสนอ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะให้นักศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการเรียนในรายวิชานี้ ให้มีความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ดร.ประพัฒน์ เป็นตามวา

หัวข้อการเรียน

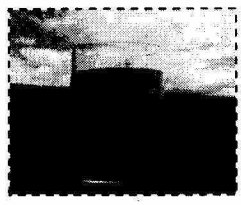

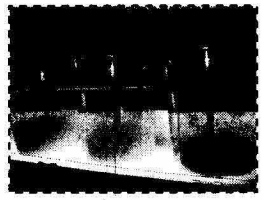

- การวิเคราะห์ค่า DO, BOD
- การวิเคราะห์ค่า COD
- การวิเคราะห์ค่าปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างและปริมาณคลอไรด์
- การวิเคราะห์ค่าความกระด้างทั้งหมด
- การวิเคราะห์ค่าของแข็ง
- เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ออกซิเจนละลายน้ำ (DO) และปริมาณสารอินทรีย์ละลายน้ำ (BOD)

1.1 ออกซิเจนละลาย (Dissolved Oxygen, DO)

ออกซิเจนเป็นก๊าซที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตชนิดต่างๆทั้งที่อาศัยอยู่บนพื้นดินและในน้ำ สิ่งมีชีวิตในน้ำได้รับออกซิเจนจากการสังเคราะห์แสงของพืชที่ปล่อยออกซิเจนอิสระออกมาละลายอยู่ในน้ำและจากการแพร่ของออกซิเจนจากบรรยากาศลงสู่พื้นน้ำ ออกซิเจนเป็นก๊าซที่ละลายน้ำได้น้อยมากและไม่ทำปฏิกิริยาทางเคมีกับน้ำ การละลายของออกซิเจนขึ้นอยู่กับความดัน อุณหภูมิและปริมาณของแข็งละลายละลายปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำธรรมชาติและน้ำเสีย ขึ้นอยู่กับลักษณะทางเคมี กายภาพ และกระบวนการชีวเคมีของสิ่งมีชีวิต ค่าออกซิเจนละลายมีความสำคัญใช้บอกให้ทราบได้ว่าน้ำนั้นมีความเหมาะสมเพียงใดต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในน้ำและใช้ในการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย และมลภาวะทางน้ำ

1.1.1 วิธีวิเคราะห์ออกซิเจนละลายที่นิยมใช้มี 2 วิธี

1) วิธี The Azide Modification of the Winkler Method หรือ เอไซด์ปรับปรุง

2) วิธีเมมเบรนอิเล็กโทรด (เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำแบบเมมเบรน)

วิธีเอไซด์แบบปรับปรุงเป็นวิธีที่ใช้หาปริมาณอกซิเจนละลายได้ดีในน้ำเกือบทุกชนิด แม้ว่าจะยังไม่ได้ใช้กับน้ำเสียจากโรงงานบางอย่าง หรือน้ำที่มีสารลดออกซิเจนหรือสารเติมออกซิเจนอยู่ วิธีนี้เหมาะที่จะวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการและไม่เหมาะที่จะใช้ในภาคสนามหรือใช้วัดออกซิเจนในแม่น้ำและในระบบบำบัดน้ำเสียซึ่งต้องวัดออกซิเจนละลายอย่างต่อเนื่อง สำหรับวิธีเมมเบรนอิเล็กโทรดหรือใช้เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำแบบเมมเบรนสามารถลดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งรบกวนต่างๆได้จากน้ำโสโครก น้ำที่ใสมาก และน้ำทิ้งของระบบบำบัดน้ำเสีย วิธีนี้ยังนิยมที่จะนำไปใช้ในภาคสนามอีกด้วย

1.1.2การเก็บตัวอย่างน้ำ

การเก็บตัวอย่างน้ำต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากน้ำส่วนใหญ่มักมีดีโอต่ำกว่าค่าอิ่มตัว การปล่อยให้น้ำตัวอย่างสัมผัสกับอากาศจะทำให้ผลผิดพลาด ด้วยเหตุนี้ขวดที่ใช้เก็บตัวอย่างน้ำที่จะวัดดีโอจึงใช้จุกแก้ว ground joint เพื่อไม่ให้ตัวอย่างที่เก็บมาถูกอากาศ สำหรับน้ำผิวดินทั่วๆ ไป การ

เก็บตัวอย่างน้ำควรจะล้างขวดน้ำด้วยน้ำตัวอย่างก่อนเก็บตัวอย่าง และเก็บให้เต็มขวด ปิดจุกทันที อย่าให้มีฟองอากาศอยู่ในขวด สำหรับการเก็บตัวอย่างที่ลึกมากกว่า 5 ฟุต ควรใช้อุปกรณ์เก็บตัวอย่างเฉพาะและจดอุณหภูมิของน้ำขณะเก็บด้วย

วิธี The Azide Modification of The Winkler Method

หลักการ

ออกซิเจนจะออกซิไดส์ Mn^{+2} เป็น Mn4+ภายใต้สภาวะเป็นด่าง Mn4+ นี้สามารถจะออกซิไดส์ I- ไปเป็น I2 อิสระภายใต้สภาวะที่เป็นกรดนั้นคือปริมาณของ I_2 อิสระที่ถูกขับออกมาจะสมมูลย์กับออกซิเจนที่ละลายอยู่ในน้ำตอนเริ่มต้นและวัดได้โดยการไตเตรตด้วยสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟตปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจะเป็นดังนี้

1. เมื่อเติม $MnSO_4$ และ Alkali - Azide

   $Mn^{+2} + 2OH \longrightarrow Mn(OH)_2$ ตะกอนสีขาว

   ถ้าในน้ำมี O_2 จะเกิดปฏิกิริยาต่อไปนี้

   $Mn(OH)_2 + 1/2O_2 \longrightarrow MnO_2 + H_2O$ ตะกอนสีน้ำตาล
2. เมื่อเติมกรดกำมะถันเข้มข้น I^- จะถูกออกซิไดซ์ไปเป็น I_2

   $MnO_2 + 2I^- + 4H^+ \longrightarrow Mn^{+2} + I_2 + 2H_2O$
3. ไตเตรตด้วย $Na_2S_2O_3$ เพื่อหาค่า I_2 ที่เกิดขึ้น

   $I_2 + 2S_2O_3^{2-} \longrightarrow S_4O_6^{2-} + 2I^-$

น้ำที่มีไนเตรตอยู่จะรบกวนการหาค่าออกซิเจนละลายทำให้ได้ค่าสูงกว่าจริง กำจัดไนไตรท์ได้โดยใช้ NaN_3 ซึ่งใส่รวมกับน้ำยา Alkali-Iodide

สิ่งรบกวนการวิเคราะห์

สิ่งรบกวนการวิเคราะห์ออกซิเจนละลายมีสารหลายอย่างเช่น เกลือของธาตุ เหล็ก สารอินทรีย์ สารแขวนลอยที่มากเกินไป ซัลไฟด์ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ คลอรีนที่ตกค้าง และไซยาไนด์

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. ขวดบีโอดี ขนาด 300 มล. พร้อมจุกแก้วที่เป็น ground joint
2. กระบอกตวงขนาด 250 มล.
3. ขวดเออร์เลนเมเยอร์ ขนาด 250 มล.
4. บิวเรตต์

สารเคมี

1.สารละลายแมงกานีสซัลเฟต

ละลายแมงกานีสซัลเฟตเตตราไฮเดรต ($MnSO_4.4H_2O$) 480 กรัม หรือแมงกานีสซัลเฟตไดไฮเดรต ($MnSO_4.2H_2O$) 400 กรัม หรือแมงกานีสซัลเฟตโมโนไฮเดรต ($MnSO_4.H_2O$) 364 กรัม ในน้ำกลั่นกรองละลายแล้วกรองตะกอนออก ทำให้เจือจางเจือจางเป็น 1 ลิตร สารละลายนี้ต้องไม่เกิดสีกับน้ำแป้งเมื่อเติมสารละลายโพแทสเซียมไอโอไดส์ในสภาพที่เป็นกรด

2.สารละลายอัลคาไล-ไอโอไดด์-เอไซด์

สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) 500 กรัม (หรือโปแตสเซียมไฮดรอกไซด์ 700 กรัม) และโซเดียมไอโอไดด์(NaI) 135 กรัม (หรือโปแตสเซียมไอโอไดด์ 150 กรัม) ในน้ำกลั่น เจือจางเป็น 1 ลิตรและละลายโซเดียมเอไซด์ (NaN_3) 10 กรัม ในน้ำกลั่น 40 มล. แล้วเติมลงสารละลายข้างต้น

3.กรดซัลฟุริกเข้มข้น (36 นอร์มัล)

4.น้ำแป้ง

ละลายแป้ง (Soluble starch) 2 กรัม ในน้ำกลั่นที่ร้อนปริมาตร 100 ลบ.ซม. และเติมกรดซาลิไซลิก (Salicylic Acid) 0.2 กรัม

5.สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล

ละลายโซเดียมไธโอซัลเฟตเพนตะไฮเดรต ($Na_2S_2O_3.5H_2O$) จำนวน 6.205 กรัม ในน้ำกลั่นให้ได้ปริมาตร 1 ลิตร เทียบค่าความเข้มข้นกับสารละลายมาตรฐานโพแทสเซียมไบไอโอเดต 0.025 นอร์มัล โดยนำไปทดสอบ เก็บรักษาโดยการเติมคลอโรฟอร์ม 5 มล. หรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ 1.6 กรัม ต่อสารละลาย 1 ลิตร

6.สารละลายมาตรฐานโพแทสเซียมไบไอโอเดต 0.025 นอร์มัล

ละลายโพแทสเซียมไบไอโอเดต ($KN(IO_3)$) 812.4 มิลลิกรัม (อบให้แห้งที่ 105 ^{0}C ก่อนชั่ง) ในน้ำกลั่นให้ได้ปริมาตร 1 ลิตร

7.สารละลายมาตรฐานโพแตสเซียมฟลูออไรด์

ละลายโปแตสเซียมฟลูออไรด์ไดไฮเดรต($KF.2H_2O$) 40 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วทำให้เจือจางเป็น 100 มิลลิลิตร สารละลายนี้ใช้ต่อเมื่อน้ำตัวอย่างมี ไอร์ออน Fe(II) มาก (เท่ากับหรือมากกว่า 5 มก/ลิตร เกลือเฟอร์ริกไอออน)

8.การหาความเข้มข้นที่แน่นอนของสารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต

โดยละลายโปแตสเซียมไอโอไดด์(KI) ประมาณ 2 กรัม ในน้ำกลั่น 150 มิลลิลิตร ใส่ขวดเออร์เลนเมเยอร์ เติมกรดซัลฟุริกเข้มข้น 3 โมล/ลบ.ดม. จำนวน 1 ลบ.ซม. หรือกรดซัลฟุริก เข้มข้น 2-3 หยดและสารละลายมาตรฐานไบไอโอเดต 20 ลบ.ซม. แล้วทำให้เจือจางเป็น 200 มิลลิลิตร(ลบ.ซม.) แล้วไตเตรต

ไอโอดีนซึ่งถูกขับออกมาด้วยสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต เติมน้ำแป้งเมื่อใกล้ถึงจุดยุติ สังเกตจากสีของสารละลายจะมีสีเหลืองอ่อน ถ้าสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟตมีความเข้มข้น 0.025 นอร์มัล พอดีปริมาตรที่ใช้ในการไทเทรตจะเท่ากับ 20 ลบ.ซม. ถ้าความเข้มข้นของสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟตไม่ได้ค่าดังกล่าว ให้ปรับความเข้มข้นให้เท่ากับ 0.025 นอร์มัล

ความเข้มข้นของสารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต (นอร์มัลลิตี้,N) = 0.0250 x A/20

ในเมื่อ A = ปริมาตรสารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟตที่ใช้ไตเตรต, มล.

วิธีวิเคราะห์

1. เติมตัวอย่างน้ำที่จะวิเคราะห์ลงในขวดบีโอดีให้เต็มโดยใช้วิธีกาลักน้ำช้าๆและปล่อยน้ำให้ล้นพ้นคอขวดออกมาซักพัก ระวังอย่างให้มีฟองอากาศ สำหรับตัวอย่างน้ำซึ่งเก็บจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น จากแม่น้ำ ทะเลสาบ เป็นต้น ถ้าเก็บบริเวณผิวน้ำให้คว่ำขวดบีโอดีแล้วกดให้จมลงใต้น้ำค่อยเอียงขวดขึ้นให้น้ำไหลเข้าขวดแทนที่อากาศจนเต็มขวด ยกขึ้นเหนือผิวน้ำ ถ้าเก็บบริเวณใต้น้ำลึกๆ จะต้องใช้เครื่องเก็บตัวอย่างน้ำพิเศษสำหรับขวดบีโอดีโดยเฉพาะ

2. เติมสารละลายแมงกานีสซัลเฟต 1 มล. และสารละลายอัลคาไล-ไอโอไดด์-เอไซด์ 1 มล. โดยให้ปลายปิเปตอยู่ข้างขวด ปิดจุกขวด ระวังอย่าให้มีฟองอากาศ เขย่าให้เข้ากันโดยการกลับขวดไปมาประมาณ 15 ครั้ง แล้วตั้งทิ้งให้ตกตะกอน (จะเกิดตะกอนสีน้ำตาล และถ้าเกิดตะกอนสีขาวแสดงว่าตัวอย่างน้ำไม่มีออกซิเจนละลาย) จนได้ปริมาณน้ำใสประมาณ ½ ขวด

3. เปิดจุกออกแล้วเติมกรดซัลฟุริกเข้มข้น 1 มล.โดยปล่อยให้กรดค่อยๆไหลลงไปตามข้างๆคอขวดโดยให้ปลายปิเปตอยู่เหนือผิวน้ำ ปิดจุกขวดก่อนตะกอนจะล้นออกจากปากขวด เขย่าให้เข้ากันโดยการกลับขวดไปมาจนกระทั่งตะกอนละลายหมด

4. ถ้าใช้ขวดบีโอดีที่มีความจุขนาด 300 มล. จะใช้ตัวอย่างน้ำจากขวดในข้อ 3 เท่ากับ 201 มล. เพื่อนำไปไทเทรต ปริมาตรตัวอย่างนี้มีค่าเท่ากับปริมาตรตัวอย่างน้ำเริ่มต้น 200 มล. เนื่องจากมีการสูญเสียตัวอย่างน้ำจากขวดบีโอดีโดยการแทนที่ของสารละลายเคมีที่เติมลงไปทั้งสิ้น 2 มล. ดังนั้นปริมาตรน้ำตัวอย่างซึ่งใช้ในการไทเทรตจึงควรเท่ากับ

$$\frac{200 \times 300}{(300-2)} = 201 \text{ มล.}$$

5. วัดปริมาตรของสารละลายในขวดมา 201 มล. แล้วไตเตรตกับสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล จนกระทั่งสารละลายมีสีเหลืองอ่อน เติมน้ำแป้ง 2-3 หยด (1 มล.) จะได้สีน้ำเงินเข้ม แล้วไทเทรตจนถึงจุดยุติเป็นสารละลายไม่มีสี จดปริมาตรสารละลายมาตรฐานโซเดียม

ไธโอซัลเฟตที่ใช้ (ถ้าใช้ตัวอย่างน้ำในการไทเทรต 200 มล. สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล จำนวน 1 มล. จะมีค่าเท่ากับออกซิเจนละลาย 1 มก./ล.)

การคำนวณ

ปริมาตรออกซิเจนละลาย (มก./ล.) = ปริมาตรสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต (มล.)

(ถ้าใช้ตัวอย่างน้ำในการไทเทรต 200 มล. สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล จำนวน 1 มล. จะมีค่าเท่ากับออกซิเจนละลาย 1 มก./ล.)

1.2 การวิเคราะห์ค่าบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand, BOD)

การวิเคราะห์หาค่าบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand,BOD) เป็นการวัดความสกปรกของน้ำเสียในเทอมของออกซิเจนที่แบคทีเรียใช้ในการย่อยสารอินทรีย์ ชนิดที่ย่อยสลายได้ภายใต้สภาวะที่มีออกซิเจน การหาบีโอดีเป็นกระบวนการทดสอบทางชีววิทยาเพื่อหาปริมาณค่าออกซิเจนซึ่งแบคทีเรียใช้ในการย่อยสารอินทรีย์ในน้ำเสียภายใต้สภาวะที่เหมือนกับที่เกิดในธรรมชาติที่สุด เพื่อที่จะให้การวิเคราะห์เป็นปริมาณวิเคราะห์ จึงต้องทำให้แฟคเตอร์ต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการย่อยสลายคงที่ นั่นคือบีโอดีมาตรฐานต้องบ่ม (incubate) ที่อุณหภูมิ 20±1 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 5 วัน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

1.2.1 การเลือกวิธีวิเคราะห์

วิธีวิเคราะห์มี 2วิธี คือ

1) วิธีแบบโดยตรง (Direct Method) เหมาะสำหรับตัวอย่างที่มีความสกปรกน้อยที่มีค่าบีโอดีไม่เกิน 7 มก./ลิตร เช่น น้ำธรรมชาติจากแม่น้ำลำคลองที่สะอาด วิธีนี้ไม่ต้องทำให้ตัวอย่างเจือจางด้วยน้ำกลั่น นำตัวอย่างน้ำหาค่าบีโอดีโดยตรงได้เลย

2) วิธีแบบเจือจาง ใช้สำหรับตัวอย่างที่มีความสกปรกมาก เช่น มีค่าบีโอดี เกิน 7 มก./ลิตร เนื่องจากปริมาณของออกซิเจนที่ใช้ไปในการย่อยสลาย สารอินทรีย์จะเป็นปฏิภาคโดยตรงกับจำนวนสารอินทรีย์ที่มีอยู่ในน้ำนั้น เมื่อตัวอย่างน้ำมีสารอินทรีย์จำนวนมาก จึงต้องเจือจางตัวอย่างเพื่อให้มีออกซิเจนเพียงพอที่แบคทีเรียจะใช้ในหารย่อยสลายสารอินทรีย์นั้น

วิธีแบบเจือจางจะแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

2.1 ไม่ต้องเติมหัวเชื้อ (No Seeding) วิธีแบบไม่ใช้หัวเชื้อเหมาะสำหรับตัวอย่างน้ำเสียหรือน้ำทิ้งทั่วไปซึ่งมีจุลินทรีย์พอเพียง และมีพีเอชที่เหมาะสมสำหรับการย่อยสลายทางชีวภาพ ตัวอย่างน้ำจะต้องไม่ผ่านการเติมคลอรีน หรือความร้อนมาก่อน

*2.2 ต้องมีการเติมหัวเชื้อ (Seeding)*วิธีแบบใช้หัวเชื้อเป็นวิธีที่ใช้สำหรับตัวอย่างน้ำที่ไม่มีแบคทีเรียอยู่เลย หรือปริมาณน้อยมากและไม่ Active จำเป็นที่จะต้องหาแบคทีเรียจากที่อื่นมาให้ช่วยในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสียชนิดนั้นๆ น้ำทิ้งที่เป็นกรดหรือด่างสูงต้องปรับพีเอชเป็นกลางก่อนจึงใส่หัวเชื้อ น้ำทิ้งอุณหภูมิสูง น้ำทิ้งผ่านการฆ่าเชื้อด้วยคลอรีน ซึ่งต้องกำจัดคลอรีนก่อน แล้วจึงค่อยเติมหัวเชื้อ บางกรณีน้ำเสียบางชนิดมีสารพิษแบคทีเรียไม่สามารถอยู่ได้ ถ้าใส่หัวเชื้อไปโดยตรงแบคทีเรียจะตาย จำเป็นที่จะต้องเลี้ยงแบคทีเรียให้คุ้นเคยกับตัวอย่างน้ำที่มีสารพิษนั้นก่อน แล้วจึงนำมาใช้เป็นหัวเชื้อต่อไป แหล่งหัวเชื้อหาได้จากน้ำโสโครกจากบ้านเรือน น้ำทิ้งของระบบบำบัดน้ำเสียทางชีวภาพหรืออาจเตรียมขึ้นเองในห้องปฏิบัติการ

1.2.3 การเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำ

หลังจากเก็บตัวอย่างควรจะทำการวิเคราะห์ทันที แต่ถ้าไม่สามารถทำได้ ควรนำตัวอย่างน้ำไปแช่เย็นที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เมื่อจะนำตัวอย่างที่แช่เย็นมาวิเคราะห์ ต้องปล่อยตัวอย่างให้มีอุณหภูมิห้องเสียก่อน

1.2.4 เครื่องมือและอุปกรณ์

1) ขวดบีโอดี ขนาด 250-300มล.พร้อมจุกปิดสนิท ส่วนใหญ่ใช้ขวดที่ทำพิเศษเพื่อการหา DO โดยเฉพาะ ขวดที่ใช้ต้องสะอาดปราศจากสารอินทรีย์ การทำความสะอาดควรล้างด้วยสารละลายโครมิค (Chromic Acid)แล้วล้างด้วยน้ำสะอาด ฉีดน้ำกลั่นล้างอีกหลายๆครั้ง คว่ำให้แห้ง

2) ตู้ควบคุมอุณหภูมิ ซึ่งควบคุมอุณหภูมิได้ที่ 20±1 องศาเซลเซียส และต้องมืด

3) อุปกรณ์เครื่องแก้วต่างๆ เช่น กระบอกตวง, บิวเรต, ขวดรูปกรวย เป็นต้น

4) เครื่องจ่ายลมบน แบบเดียวกับที่ใช้กับตู้เลี้ยงปลาสวยงามและหัวลูกฟู่ (หัวจ่ายลม)

1.2.5 สารเคมี

1) น้ำกลั่น

ต้องมีคุณภาพสูง ควรมีทองแดงน้อยกว่า 0.001 มก./ลิตร ปราศจากคลอรีน คลอรามีน สารอินทรีย์ กรดและด่าง (พีเอชต้องเป็นกลาง)

2) สารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์

ละลายโปแตสเซียมไดไฮโดรเจนฟอสเฟส (KH_2PO_4) 8.5 กรัม ไดโซเดียมไฮโรเจนฟอสเฟตเฮปตะไฮเดรต ($Na_2HPO_4.7H_2O$) 33.4 กรัม ไดโปแตสเซียมไฮโดรเจนฟอสเฟต (K_2HPO_4) 21.75 กรัม และแอมโมเนียมคลอไรด์ (NH_4Cl) 1.7 กรัม ในน้ำกลั่น 500 มล. แล้วเจือจางให้เป็น 1 ลิตร

สารละลายนี้จะมีพีเอชเท่ากับ 7.2 ข้อควรระวัง ให้เททิ้งทันทีถ้าพบเห็นการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ในขวดเก็บสารละลาย

3) สารละลายแมกนีเซียมซัลเฟต

ละลายแมกนีเซียมซัลเฟตเฮปต้าไฮเดรต ($MgSO_4.7H_2O$) จำนวน 22.5 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางเป็น 1 ลิตร

4) สารละลายแคลเซียมคลอไรด์

ละลายแคลเซียมคลอไรด์ปราศจากน้ำ (Anhydrous $CaCl_2$) 27.5 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางเป็น 1 ลิตร

5) สารละลายเฟอริคคลอไรด์

ละลายเฟอริคคลอไรด์เฮกซะไฮเดรต ($FeCl_2.6H_2O$) จำนวน 0.25 กรัม แล้วเจือจางเป็น 1 ลิตร

6) สารละลายแมงกานีสซัลเฟต

ละลายแมงกานีสซัลเฟตโมโนไฮเดรต ($MnSO_4.H_2O$) 364 กรัม หรือ แมงกานีสซัลเฟตเตตราไฮเดรต ($MnSO_4.4H_2O$) 480 กรัม หรือ แมงกานีสซัลเฟตไดไฮเดรต ($MnSO.2H_2O$) 400 กรัมในน้ำกลั่นกรองแล้วเจือจางเป็น 1 ลิตร

7) สารละลายอัลคาไลน์-ไอโอไดด์-เอไซด์ (Alkali-Iodide-Azide reagent)

ละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) 500 กรัม (หรือ โปแทสเซียมไอโอไดด์ 700 กรัม) และโซเดียมไอโอไดด์ (NaI) 135 กรัม (หรือโปแทสเซียมไอโอไดด์ 150 กรัม) ในน้ำกลั่นเจือจางเป็น 1 ลิตร และละลายโซเดียมเอไซด์ (NaN_3) 10 กรัมในน้ำกลั่น 40 มล. แล้วเติมลงในสารละลายข้างต้น

8) กรดซัลฟุริกเข้มข้น (36N)

9) น้ำแป้ง

ละลายแป้ง (Soluble starch) 2 กรัม ในน้ำกลั่นที่ร้อนปริมาตร 100 ลบ.ซม. และเติมกรดซาลิไซลิก (Salicylic Acid) 0.2 กรัม

10) สารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.1 นอร์มัล

ละลายโซเดียมไธโอซัลเฟตเพนตะไฮเดรต ($Na_2S_2O_3.5H_2O$) จำนวน 24.82 กรัม ในน้ำต้มที่เย็นแล้ว เติมจนได้ปริมาตร 1 ลิตร เก็บรักษาโดยการเติมคลอโรฟอร์ม 5 มล. หรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ 1 กรัมต่อสารละลาย 1 ลิตร

11) สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.0250 นอร์มัล

เตรียมโดยเจือจางสารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.1 นอร์มัล จำนวน 250 มล.ด้วยน้ำกลั่นให้เป็น 1 ลิตร เก็บรักษาโดยการเติมคลอโรฟอร์ม 5 มล.หรือใช้โซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.4 กรัมต่อสารละลาย 1ลิตร สารละลายนี้ต้องนำมาหาความเข้มข้นที่แน่นอน(Standardization) ด้วยสารละลายมาตรฐานไดโครเมท

12) สารละลายมาตรฐานโปแทสเซียมไดโครเมท 0.0250 นอร์มัล

ละลายโปแทสเซียมไดโครเมทที่อบแห้งที่อุณหภูมิ 103 องศาเซลเซียส นาน 2 ชม.จำนวน 1.226 กรัมต่อน้ำกลั่น 1 ลิตร

13) สารละลายโซเดียมซัลไฟต์ 0.025 นอร์มัล

ละลายโซเดียมซัลไฟต์ปราศจากน้ำ (Na_2SO_3) 1.575 กรัม ในน้ำกลั่น 1 ลิตร (สารละลายนี้ไม่อยู่ตัวต้องเตรียมในวันที่จะใช้เท่านั้น)

14) สารละลายมาตรฐานไบไอโอเดต 0.0021 M

ละลาย $KH(IO_3)_2$ 812.4 มก. ในน้ำกลั่นให้เป็น 1 ลิตร

15) น้ำกลั่น

เตรียมน้ำกลั่น 1 ลิตร ในขวดพลาสติก เก็บในตู้เย็น 4°ซ

การเตรียมตัวอย่างน้ำก่อนการวิเคราะห์

1) ตัวอย่างน้ำไม่กลาง (ที่เป็นด่างหรือกรด) ต้องปรับพีเอชให้เป็นกลาง (13.5 ถึง 7.5) ก่อนด้วยโซเดียมไฮดรอกไซด์ 1 นอร์มัล หรือกรดซัลฟุริก 1 นอร์มัล โดยที่ปริมาตรของด่างหรือกรดที่เติมจะต้องไม่เจือจางตัวอย่างมากเกิน 0.5 เปอร์เซ็นต์
2) ตัวอย่างน้ำที่มีสารประกอบคลอรีนตกค้าง จะต้องกำจัดออกก่อนวิเคราะห์โดยให้ตั้งตัวอย่างน้ำทิ้งไว้1 - 2 ชั่วโมง คลอรีนตกค้างจะลดลงสลายไปเอง แต่ถ้าในตัวอย่างมีคลอรีนตกค้างปริมาณมากๆ ต้องกำจัดโดยการเติมสารละลายโซเดียมซัลไฟต์ (Na_2SO_3) การหาปริมาณสารละลายโซเดียมซัลไฟต์ที่จะใช้เติมลงในตัวอย่างน้ำเท่าใดนั้น ทำโดยนำตัวอย่างน้ำมาในปริมาณที่เหมาะสม (100 –1000 มล.) เติมกรดอะซิติก(1+1) หรือกรดซัลฟุริก (1+50) จำนวน 10 มล.เติมสารละลายโปแทสเซียมไอโอไดด์ 10 มล. (เตรียมโดยละลายโปแทสเซียมไอโอไดด์ 10 กรัม ในน้ำกลั่น 100 มล.) แล้วไตเตรตด้วยสารละลายโซเดียมซัลไฟต์ 0.025 นอร์มัล โดยใช้น้ำแป้งเป็นอินดิเคเตอร์ จนถึงจุดยุติ จากนี้ก็จะทราบปริมาณของโซเดียมซัลไฟต์ที่ใช้เติมลงไปในตัวอย่างน้ำที่จะหาค่าบีโอดี หลังจากเติมสารละลายโซเดียมซัลไฟต์ตามปริมาณที่คำนวณได้ลงในตัวอย่างแล้ว กวนให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ 10-20 นาที
3) ตัวอย่างน้ำที่มีโลหะหนัก หรือสารที่เป็นพิษชนิดอื่นเจือปนอยู่จะต้องศึกษาและกำจัดเสียก่อนเป็นเฉพาะกรณี
4) ตัวอย่างที่มีออกซิเจนละลายอิ่มตัวเกินไป เช่น ค่าออกซิเจนละลายมากกว่า 9 มก./ล. ที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส ซึ่งอาจพบได้ในน้ำที่เย็นจัด หรือในน้ำที่มีการสังเคราะห์แสงเกิดขึ้นให้ลดออกซิเจนละลายอยู่ในขั้นอิ่มตัวโดยการเอาตัวอย่างใส่ขวดแล้วเขย่าแรงๆหรือโดยการเป่าอากาศลงไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญเสียออกซิเจนละลายในการวิเคราะห์
5) เมื่อมีการเก็บรักษาตัวอย่างโดยการแช่เย็น ต้องทำให้ตัวอย่างอยู่ที่อุณหภูมิห้องเสียก่อนการวิเคราะห์

6) ในกรณีที่ตัวอย่างน้ำเกิดไนตริฟิเคชั่น ทำการยับยั้งได้โดยเติม2-คลอโร 6-ไตรคลอโรเมิ์ทธิล (CTCMP) 3มิลลิกรัมต่อตัวอย่างขนาด 300 มล. หรือเติมในน้ำเจือจางจนมีความเข้มข้น 10 มก./ลิตร ก่อนก็ได้

สาเหตุที่อาจทำให้การวิเคราะห์บีโอดีผิดพลาด

1) การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ ถ้าอุณหภูมิไม่คงที่ (20 องศาเซลเซียส) เพิ่มขึ้น หรือลดลง ตลอดเวลา 5 วัน จะทำให้ค่าบีโอดีเพิ่มขึ้นหรือลดลง จากค่าบีโอดีที่เป็นจริงได้
2) ส่วนประกอบของน้ำเจือจาง ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น ค่าพีเอชอยู่ในช่วง 13.5 – 8.5 มีสารอาหารที่จำเป็น ไม่มีสารพิษต่อแบคทีเรีย เป็นต้น
3) การเลือกเจือจางปริมาณตัวอย่าง ถ้าเลือกไม่เหมาะอาจทำให้ค่าผิดพลาดได้ ควรเลือกให้แบคทีเรียมีการใช้ออกซิเจนละลาย ภายในเวลา 5 วัน ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์
4) สารยับยั้งการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย เช่น พวกโลหะหนักและสารพิษ จะไประงับการเจริญเติบโตของแบคทีเรียหรือฆ่าแบคทีเรีย ทำให้ค่าที่ได้ผิดพลาดต่ำกว่าความเป็นจริง
5) การเกิดไนตริฟิเคชั่น น้ำที่ได้รับการบำบัดแล้วหลายชนิดที่มีไนตริฟิเคชั่นเกิดขึ้น จะทำให้ค่าบีโอดีสูงกว่าความเป็นจริง เพราะออกซิเจนถูกนำไปในการออกซิไดส์สารอนินทรีย์ไนโตรเจน
6) ผลของจุลินทรีย์พวกที่ไม่ใช้ออกซิเจน น้ำที่มาจากแหล่งที่มีออกซิเจนต่ำแบคทีเรียที่มีอยู่ในน้ำจะต้องปรับตัว 2-3 วัน เพื่อปรับสภาวะจากที่ใช้ออกซิเจนน้อยหรือไม่ต้องการออกซิเจนให้เป็นพวกใช้ออกซิเจน ดังนั้นค่าบีโอดีจึงต่ำกว่าปกติ
7) สาเหตุอื่นๆ เช่น มีสารรบกวน ในการหาค่าออกซิเจนละลาย

วิธีวิเคราะห์บีโอดีแบบโดยตรง (Direct Method)

ก. วิธีวิเคราะห์

1. นำตัวอย่างน้ำมาปรับอุณหภูมิให้ได้ประมาณ 20 องศาเซลเซียส
2. เติมออกซิเจนโดยการเติมอากาศผ่านหัวลูกฟู่ (หัวจ่ายลม) จนออกซิเจนละลายอิ่มตัว
3. เติมตัวอย่างน้ำใส่ลงขวดบีโอดีจนเต็ม 2 ขวด ปิดจุกให้สนิทและมีน้ำหล่อที่ปากขวด
4. นำขวดหนึ่งมาหาค่าออกซิเจนละลาย ถือว่าเป็นค่าออกกซิเจนละลายที่มีเริ่มต้น สมมติ เป็น DO_0 ด้วยวิธี The Azide Modification of the Winkler Method
5. นำอีกขวดหนึ่งใส่ในตู้ควบคุมอุณหภูมิ ที่อุณหภูมิ 20^0ซ. เป็นเวลา 5 วัน เมื่อครบ 5 วันแล้วนำตัวอย่างนั้นมาหาค่าออกซิเจนละลายที่เหลืออยู่ สมมติเป็น DO_5

การคำนวณ

ค่าบีโอดี (มก.ออออกซิเจน/ลิตร) = DO_0 - DO_5

เมื่อ BOD = ค่าของปริมาณออกซิเจนที่ถูกใช้ไปในเวลา 5 วัน (มก./ล.)
DO_0 = ค่าออกซิเจนละลายที่หาได้ในวันเริ่มต้น
DO_5 = ค่าออกซิเจนละลายที่หาได้ในวันที่ 5

วิธีวิเคราะห์บีโอดีแบบเจือจาง (Dilutiion Method)

1. No Seeding

ใช้สำหรับน้ำตัวอย่างที่มีปริมาณและชนิดของจุลินทรีย์ต่างๆ ที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำตัวอย่างมากพอสมควร เพื่อให้เกิดสภาวะที่เหมาะสมที่สุด สำหรับการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์

วิธีเตรียมน้ำเจือจาง (Dilution water)

น้ำเจือจางหมายถึงน้ำสะอาดซึ่งมีออกซิเจนละลายอยู่มากหรือเกือบอิ่มตัว วิธีเตรียมทำได้โดยการพ่นอากาศเข้าไปในน้ำ น้ำสำหรับเจือจางจะต้องมีพีเอชที่เหมาะและมีสารจำเป็นแก่การเจริญเติบโตของแบคทีเรียวิธีเตรียมมีดังนี้

1. นำน้ำกลั่นที่ปราศจากสารพิษ (กลั่นด้วยเครื่องกลั่นแก้ว) จำนวนมากกว่าที่จะใช้ 1 ลิตร มาทำการปรับอุณหภูมิให้อยู่ระหว่าง 20^0ซ.

2. ปรับสภาพน้ำให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของจุลินทรีย์ โดยเติมสารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์ แมกนีเซียมซัลเฟต แคลเซียมคลอไรด์ และเฟอริกคลอไรด์ อย่างละ 1 มล. ต่อน้ำกลั่น 1 ลิตร
3. เป่าอากาศที่สะอาดเพื่อเพิ่มออกซิเจนในน้ำให้มีออกซิเจนละลายอิ่มตัว อย่างน้อย 1 ชั่วโมง

วิธีวิเคราะห์

1. การเลือกปริมาณตัวอย่างที่จะใช้ ถ้าไม่ทราบค่าบีโอดีประมาณของตัวอย่างน้ำ ต้องหาซีโอดีก่อนหรืออาจจะดูค่า Rapid COD (ซีโอดีอย่างง่าย) พร้อมกับพิจารณาลักษณะของตัวอย่างน้ำ แหล่งเก็บตัวอย่างน้ำร่วมด้วย เพื่อกะปริมาณค่าบีโอดี เช่น น้ำตัวอย่างที่มีค่าของแข็งละลายมาก ควรจะมีค่าบีโอดี ร้อยละ 60 - 70 ของซีโอดี หรือเมื่อทราบว่าเป็นน้ำเสียชุมชนก็ควรจะมีค่าบีโอดี ระหว่าง 100-300 มก./ลิตร การเลือกปริมาณตัวอย่างนิยมเลือกให้มีปริมาณออกซิเจนเหลืออยู่อย่างน้อย 1 มก./ลิตรและควรจะมีการใช้ออกซิเจนอย่างน้อย 2 มก./ลิตร เมื่อทราบว่าค่าบีโอดีโดยประมาณ ควรเลือกปริมาณตัวอย่างที่คาดว่าจะให้ค่าบีโอดีอยู่ในช่วงที่กำหนดแล้วจึงเลือกปริมาณตัวอย่างที่ใช้ให้สูงและต่ำกว่าที่อยู่ติดกันตามตารางเช่น ประมาณค่า BOD ไว้ประมาณ 100 มก./ลิตร จะเลือกใช้ปริมาณตัวอย่าง 10 มล. เลือกสูงขึ้นเป็น 5 มล. และต่ำกว่าเป็น 20 มล. (อย่างน้อย 3 ความเข้มข้น)

ตารางที่ 1 การเลือกขนาดตัวอย่างและอัตราเจือจางสำหรับช่วง BOD ต่างๆ

ปริมาณตัวอย่าง (มล.)	ช่วงบีโอดี (มก./ลิตร)	อัตราเจือจาง
0.02	30,000 - 105,000	15,000
0.05	12,000 - 42,000	6,000
0.10	6,000 - 21,000	3,000
0.20	3,000 - 10,500	1,500
0.50	1,200 - 4,200	600
1.0	600 - 2,100	300
2.0	300 - 1,050	150
5.0	120 - 420	60
10.0	60 - 210	30
20.0	30 - 105	15
50.0	12 - 42	06
100	6 - 21	3
300	0 - 7	1

2. เมื่อเลือกปริมาณตัวอย่างแล้ว ปิเปตตัวอย่างตามจำนวนที่เลือกไว้ลงในขวดบีโอดี ขนาด 300 มล. อย่างละ 2 ขวด เติมน้ำสำหรับใช้เจือจางจนเต็มขวดบีโอดี ต้องระมัดระวังพยายามอย่าให้เกิดฟองอากาศ ปิดฝาให้แน่น นำขวดบีโอดีขวดหนึ่งของแต่ละปริมาตรที่เลือก มาหาค่าออกซิเจนละลายที่มีเริ่มต้น สมมติเป็น DO_0 ส่วนอีกขวดนำไปบ่มที่ตู้ควบคุมอุณหภูมิที่อุณหภูมิ 20° ซ. เป็นเวลา 5 วัน

3.เมื่อครบ 5 วัน นำขวดบีโอดีที่บ่มไว้มาหาค่าออกซิเจนละลายที่เหลืออยู่ สมมติเป็น DO_5

การคำนวณค่าบีโอดี ทำได้ดังนี้

ค่าบีโอดี(มก.ออกซิเจน/ลิตร) = (DO_0-DO_5) x อัตราส่วนเจือจาง

เมื่อ DO_0 = ค่าออกซิเจนละลายที่ไตเตรตได้ในวันแรก

DO_5 = ค่าออกซิเจนละลายที่ไตเตรตได้ในวันที่ 5

$$\text{อัตราเจือจาง} = \frac{\text{ปริมาตรน้ำเต็มขวดบีโอดี (300มล.)}}{\text{ปริมาตรตัวอย่างที่ใช้}}$$

ตัวอย่าง เมื่อนำน้ำเสียมาหาค่าบีโอดีด้วยการเจือจางโดยใช้ตัวอย่างปริมาตร 5, 10 และ 20 มล. ปรากฏว่ามีค่าออกซิเจนละลายเริ่มต้นเท่ากับ 7.0 มก./ลิตร เท่ากัน และเมื่อนำมาหาค่าออกซิเจนละลายในวันที่ 5 มีออกซิเจนละลายเหลืออยู่ 5.0 และ 3.0 มก./ลิตร ตามลำดับ ส่วน 20 มล. ไม่เหลือออกซิเจนละลาย

เมื่อใช้ปริมาตรตัวอย่าง 5 มล.

อัตราส่วนเจือจาง = 300/5 = 60

BOD ของน้ำเสีย = (7.0-5.0) x 60 = 120 mg/l

เมื่อใช้ปริมาตรตัวอย่าง 10 มล.

อัตราส่วนเจือจาง = 300/10 = 30

BOD ของน้ำเสีย = (7.0-3.0) x 30 = 120 mg/l

เมื่อใช้ปริมาตรตัวอย่าง 20 มล. ออกซิเจนละลายถูกใช้หมด จึงไม่สามารถรายงานค่า BOD ได้

การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพน้ำเจือจาง

รินน้ำกลั่นที่ใช้เจือจางแต่ไม่ได้ใส่หัวเชื้อลงในขวดบีโอดี 2 ขวด ปิดจุกแล้วเอาขวดหนึ่งมาบ่มที่ 20 องศาเซลเซียส ส่วนอีกขวดนำไปหาปริมาณออกซิเจนละลายทันที ปริมาณออกซิเจนละลายที่ถูกใช้ไปจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของน้ำกลั่นที่ใช้เป็นน้ำเจือจาง น้ำเจือจางไม่ควรมีค่าออกซิเจนละลายลดเกินกว่า 0.2 มก./ลิตร และถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นไม่ควรลดเกิน 0.1มก./ลิตร น้ำเจือจางที่มีความต้องการออกซิเจนมากกว่า 0.2 มก./ลิตร อาจแสดงว่าน้ำสกปรก จะต้องมีการเตรียมน้ำเจือจางใหม่ที่สะอาดกว่านี้ อนึ่งความต้องการออกซิเจนของน้ำเจือจางไม่ควรนำไปใช้คำควณค่าบีโอดีของตัวอย่างน้ำ

2. Seeding

เป็นการเติมหัวเชื้อจุลินทรีย์ (Seeding) เพื่อต้องการให้มีจำนวนจุลินทรีย์ที่มากพอในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำทิ้ง ใช้สำหรับตัวอย่างน้ำที่ไม่มีจุลินทรีย์อยู่เลยหรือมีอยู่ในปริมาณที่น้อยมากและไม่ Active

วิธีวิเคราะห์

1. การเลือกปริมาณตัวอย่างและวิธีทำเหมือนกับกรณีไม่ต้องเติมหัวเชื้อ เพียงแต่ต้องเติมหัวเชื้อปริมาณเท่ากันในแต่ละชุด ปริมาตรของหัวเชื้อที่จะใช้ควรมีค่าบีโอดีประมาณ 0.6 - 1.0 มก./ลิตร เนื่องจากการเติมหัวเชื้อเช่นนี้ ทำให้ปริมาณการใช้ออกซิเจนละลายเพิ่มขึ้น จึงต้องทำการแก้ค่าบีโอดีที่ผิดพลาดเนื่องจากการเติมหัวเชื้อ (Seed correction) ทุกครั้งเพื่อนำมาหาค่าบีโอดีที่แท้จริงของตัวอย่าง ปริมาตรของหัวเชื้อที่ใช้เติมไม่ควรเกิน 5 มล. ปกติจะใช้ Seed 1 – 2 มิลลิลิตรต่อลิตรของ Dilution water (น้ำเจือจาง)

2.การแก้ค่าเนื่องจากการเติมหัวเชื้อ กระทำโดยนำหัวเชื้อมาหาค่าการใช้ออกซิเจน หรือหาค่าบีโอดี เริ่มด้วยการหาค่าออกซิเจนละลายเริ่มต้น (B1) แล้วนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 20องศาเซลเซียส ครบเวลา 5 วัน จึงนำมาหาค่าออกซิเจนละลาย

การคำนวณหาบีโอดี ทำได้ดังนี้

$$\text{ค่าบีโอดี เมื่อเติมหัวเชื้อ} = [(D1-D2) - (B1-B2)f] \times \text{อัตราเจือจาง}$$

เมื่อ D1 = ค่าออกซิเจนละลายเริ่มต้นของตัวอย่างที่มีการเติมหัวเชื้อ

D5 = ค่าออกซิเจนละลายที่เวลาห้าวันของตัวอย่างที่มีการเติมหัวเชื้อ

B1 = ค่าออกกซิเจนละลายเริ่มต้นของหัวเชื้อ

B2 = ค่าออกซิเจนละลายที่เวลาห้าวันของหัวเชื้อ

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

$$F = \frac{\text{ปริมาตรของหัวเชื้อที่เติมในขวดบีโอดีตัวอย่าง}}{\text{ปริมาตรของหัวเชื้อที่ใช้ในการทำ seed Correction}}$$

$$\text{อัตราเจือจาง} = \frac{\text{ปริมาตรน้ำเต็มขวดบีโอดี (300มล.)}}{\text{ปริมาตรตัวอย่างที่ใช้}}$$

ตัวอย่าง น้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียผ่านการเติมคลอรีน เมื่อนำมาหาค่า BOD โดยวิธีการเติมหัวเชื้อหลังการกำจัดคลอรีน โดยเลือกใช้ปริมาณตัวอย่าง 30 มล. และปริมาณหัวเชื้อที่จะใช้เติม 2.0 มล. ปรากฏว่ามีค่าออกซิเจนละลายเริ่มต้น 7.0 มก./ลิตร หลังจากบ่ม 5วัน ค่าออกซิเจนละลายลดลงเหลือ 2.0 มก./ลิตร พร้อมกันนี้ได้ทำ Seed correction ไปด้วยโดยใช้ปริมาณหัวเชื้อ 10 มล. มีออกซิเจนละลายเริ่มต้น 7.0 มก./ลิตร และเมื่อเวลา 5 วัน เหลือออกซิเจน 3.0 มก./ลิตร

BOD (มก.ออกซิเจน/ลิตร) = [(D1-D2) – (B1-B2)f] x อัตราเจือจาง

F = 2/10 = 0.2

อัตราเจือจาง = 300/30 = 10

BOD น้ำทิ้ง = [(7.0 - 2.0) – (7.0 – 3.0) x 0.2] x 10

= [5 – (4x 0.2)]x10

= 42 มก./ลิตร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ข้อเสนอแนะในการหาบีโอดี

1. การเลือกปริมาตรตัวอย่าง ถ้าไม่ทราบว่าจะเลือกใช้ปริมาตรเท่าใด ควรหาค่าซีโอดีก่อน หรือถ้าจะให้รวดเร็วควรดูจากค่า Rapid COD มาพิจารณา แต่น้ำบางชนิดมีค่าซีโอดีและบีโอดีที่แตกต่างกันมาก ควรต้องพิจารณาลักษณะน้ำและแหล่งที่มาของน้ำประกอบด้วย ควรจะมีการบันทึกข้อมูลเก็บไว้เพื่อนำมาใช้พิจารณาในครั้งต่อๆไปได้
2. น้ำสำหรับเจือจาง ควรเตรียมในวันที่จะวิเคราะห์และต้องแน่ใจว่าน้ำเจือจางอิ่มตัวด้วยออกซิเจน ภาชนะใส่น้ำเจือจางเมื่อใช้เสร็จแล้วควรเททิ้งและล้างให้สะอาดเพื่อกันส่าหร่ายเจริญบางชนิด
3. ขวดบีโอดีที่นำไปบ่มในตู้ควบคุมอุณหภูมิต้องปิดจุกขวดให้แน่น และใช้น้ำกลั่นหล่อบนจุกขวดเสมอ หรือมีฝาครอบกันน้ำระเหย
4. อุปกรณ์เครื่องแก้วต่างๆ ต้องมั่นใจว่าสะอาดปราศจากสารอินทรีย์และไม่มีสารอินทรีย์ปนเปื้อน

การตรวจวิเคราะห์น้ำทางเคมี

DO BOD

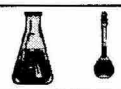

ดร.ประพัฒน์ เป็นตามวา

สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หัวข้อปฏิบัติการ

- วัตถุประสงค์
- หลักการของ DO BOD เครื่องมือและอุปกรณ์ สารเคมี
- วิธีการวิเคราะห์
- การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และรายงานผล

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางเคมี ได้แก่ DO BOD ได้อย่างถูกต้องตามวิธีมาตรฐานกำหนด

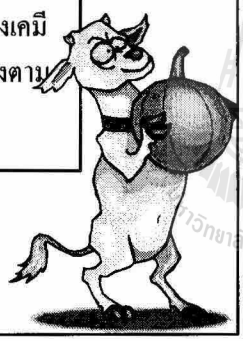

ขั้นตอนการศึกษา

- ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มทำปฏิบัติการ โดยนำน้ำตัวอย่างทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
- ทำการวิเคราะห์ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) และ BOD ด้วยวิธี Azide Modification of the Winkler Method
- จัดทำรายงานอภิปรายสรุปผลการปฏิบัติการ
- นำเสนอผลการปฏิบัติการ

หลักการ

- ดีโอ Dissolved Oxygen, DO ปริมาณออกซิเจนที่ละลายอยู่ในน้ำ น้ำเสีย หรือของเหลวอื่นๆ โดยปกติจะวัดเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนในล้านส่วน หรือเปอร์เซนต์การอิ่มตัว

การวิเคราะห์ Dissolve Oxygen, DO

- วิธี The Azide Modification of the Winkler Method
- เครื่องมือและอุปกรณ์
  - ขวดบีโอดี ขนาด 300 มล. พร้อมจุกแก้วที่เป็น ground joint
  - กระบอกตวงขนาด 250 มล.
  - ขวดเออร์เลนเมเยอร์ ขนาด 250 มล.
  - บิวเรตต์

การวิเคราะห์ Dissolve Oxygen, DO

สารเคมี

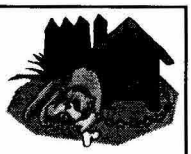

- สารละลายแมงกานีสซัลเฟต
- สารละลายอัลคาไล-ไอโอไดด์-เอไซด์
- กรดซัลฟุริกเข้มข้น (36 นอร์มัล)
- น้ำแป้ง
- สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล
- สารละลายมาตรฐานโพแทสเซียมไบไอโอเดต 0.025 นอร์มัล
- สารละลายมาตรฐานโพแตสเซียมฟลูออไรด์
- ความเข้มข้นที่แน่นอนของสารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต

การวิเคราะห์ Dissolve Oxygen, DO

วิธีวิเคราะห์

- เติมตัวอย่างน้ำที่จะวิเคราะห์ลงในขวดบีโอดีให้เต็ม ระวังอย่าให้มีฟองอากาศ
- เติมสารละลายแมงกานีสซัลเฟต 1 มล. และสารละลายอัลคาไล-ไอโอไดด์-เอไซด์ 1 มล.โดยให้ปลายปิเปตอยู่ข้างขวด ปิดจุกขวด ระวังอย่าให้มีฟองอากาศ เขย่าให้เข้ากันโดยการกลับขวดไปมาประมาณ 15 ครั้ง แล้วตั้งทิ้งให้ตกตะกอน (จะเกิดตะกอนสีน้ำตาล และถ้าเกิดตะกอนสีขาวแสดงว่าตัวอย่างน้ำไม่มีออกซิเจนละลาย) จนได้ปริมาณน้ำใสประมาณ ½ ขวด

การวิเคราะห์ Dissolve Oxygen, DO

วิธีวิเคราะห์

- เปิดจุกออกแล้วเติมกรดซัลฟุริกเข้มข้น 1 มล.โดยปล่อยให้กรดค่อยๆ ไหลลงไปตามข้างๆคอขวดโดยให้ปลายปิเปตอยู่เหนือผิวน้ำ ปิดจุกขวดก่อนตะกอนจะล้นออกจากปากขวด เขย่าให้เข้ากันโดยการกลับขวดไปมาจนกระทั่งตะกอนละลายหมด
- ใช้ตัวอย่างน้ำจากขวดในข้อ 3 เท่ากับ 201 มล. เพื่อนำไปไทเทรตกับสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล จนกระทั่งสารละลายมีสีเหลืองอ่อน เติมน้ำแป้ง 2-3 หยด (1 มล.) จะได้สีน้ำเงินเข้ม แล้วไทเทรตจนถึงจุดยุติเป็นสารละลายไม่มีสี จดปริมาตรสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟตที่ใช้

การวิเคราะห์ Dissolve Oxygen, DO

การคำนวณ

- ปริมาตรออกซิเจนละลาย (มก./ล.) = ปริมาตรสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต (มล.)

(ถ้าใช้ตัวอย่างน้ำในการไทเทรต 200 มล. สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.025 นอร์มัล จำนวน 1 มล. จะมีค่าเท่ากับออกซิเจนละลาย 1 มก./ล.)

หลักการ

- บีโอดี Biochemical Oxygen Demand, BOD ความต้องการออกซิเจนทางชีวเคมี เป็นค่าวัดความสกปรกของน้ำในรูปค่าอินทรียสาร ปริมาณออกซิเจนที่แบคทีเรียใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในเวลา 5 วัน ที่อุณหภูมิ 20 °C มีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร

การวิเคราะห์ค่า BOD

วิธีวิเคราะห์

- นำน้ำกลั่นมาปรับอุณหภูมิให้ได้ประมาณ 20 °C ปรับสภาพน้ำเติมออกซิเจนจนออกซิเจนละลายอิ่มตัว
- เติมตัวอย่างน้ำใส่ลงขวดบีโอดี เติมน้ำเจือจาง ปิดจุกให้สนิทและมีน้ำหล่อที่ปากขวด
- นำขวดหนึ่งมาหาค่า DO_0 ด้วยวิธี The Azide Modification of the Winkler Method
- นำอีกขวดหนึ่งใส่ใน Incubator 20^0ซ. 5 วัน เมื่อครบ 5 วันแล้วนำตัวอย่างนั้นมาหาค่า DO_5

การวิเคราะห์ค่า BOD

วิธีวิเคราะห์ BOD No seeding ในปฏิบัติการนี้

- **ควรวิเคราะห์ Rapid COD**
- **เตรียมน้ำเจือจาง 2 ลิตรทุกกลุ่ม**
- **วิเคราะห์หา BOD 2 Dilution**
- **วิเคราะห์ DO_0 ในแต่ละ Dilution**
- **Blank น้ำเจือจาง 3 ขวด (DO_0 + $DO_{5\ Duplicate}$)**
- **ครบ 5 วัน วิเคราะห์หา DO_5**

สรุป: No Seeding

1. **เตรียม** Dilution Water

1 ml, ฟอสเฟตบัฟเฟอร์ แมกนีเซียมซัลเฟต
แคลเซียมคลอไรด์ เฟอริคคลอไรด์

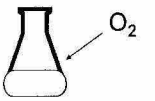

1L of Distilled water : ปรับให้ได้ Temp. 20°C

2. เลือกปริมาณตัวอย่างที่จะใช้ ดูในตาราง ในเรื่อง BOD
3. ปิเปตน้ำตัวอย่างตามที่ปริมาณที่เลือกไว้ แล้วเติม Dilution water จนเต็มขวดบีโอดี ตัวอย่างละ 2 ขวด
4. นำ 1 ขวดของแต่ละตัวอย่างมาหาค่าออกซิเจนละลาย (DO_0) ใช้วิธี Azide Modification
5. นำ 1 ขวดของแต่ละตัวอย่างไปบ่มไว้ที่ 20°ซ เป็นเวลา 5 วัน (DO_5)

การวิเคราะห์ค่า BOD

การคำนวณ

ค่าบีโอดี (mg O_2/l) = DO_0 - DO_5 x อัตราส่วนเจือจาง

เมื่อ **BOD = ค่าของปริมาณออกซิเจนที่ถูกใช้ไปในเวลา 5 วัน (มก./ล.)**
DO_0 = ค่าออกซิเจนละลายที่หาได้ในวันเริ่มต้น
DO_5 = ค่าออกซิเจนละลายที่หาได้ในวันที่ 5

อัตราส่วนเจือจาง = **ปริมาตรน้ำเต็มขวดบีโอดี (300 ml) / ปริมาตรตัวอย่างที่ใช้**

วิธี Azide Modification ในการหา DO

1 ml, $MnSO_4$ 1 ml, Alkali-iodide-azide

เขย่ากลับขวดไปมา 15 ครั้ง แล้วตั้งทิ้งไว้ให้ตกตะกอน (**สีน้ำตาล**)
ได้น้ำใสประมาณครึ่งขวด

วิธี Azide Modification (ต่อ)

1 ml, conc. H_2SO_4

เขย่ากลับขวดไปมา จนกระทั่งตะกอนละลายหมด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วิธี Azide Modification (ต่อ)

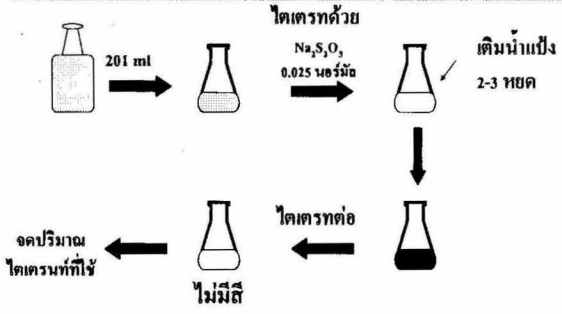

- ปริมาณออกซิเจนละลาย (มก./ลิตร) = ปริมาณ $Na_2S_2O_3$ ที่ใช้

ทำ Standardization ของ $Na_2S_2O_3$

1. ละลาย KI 2 กรัม ในน้ำกลั่น 150 มล. ใน flask
2. เติม conc. H_2SO_4 2-3 หยด
3. เติม สารละลายมาตรฐานไบไอโอเดต 20 มล.
4. เติมน้ำกลั่นให้เป็น 200 มล.
5. ไตเตรทด้วยสารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต ($Na_2S_2O_3$)
6. เติมน้ำแป้งเมื่อสีของสารละลายเป็นสีเหลืองอ่อน
7. ไตเตรทต่อจนสารละลายใสไม่มีสี

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ให้นำเสนอผลการศึกษาในรูปตาราง
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลการศึกษาในแต่ละ Parameter
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลการศึกษากับมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

สรุป

- การส่งรายงาน
- คำถาม
- เริ่มปฏิบัติการ

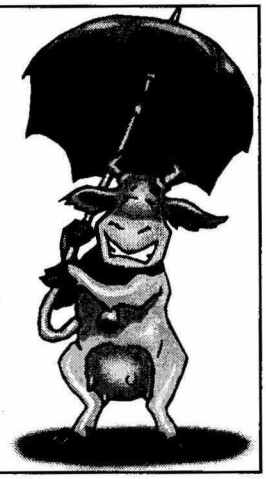

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ซีโอดี (Chemical Oxygen Demand, COD)

การวิเคราะห์หาซีโอดีเป็นวิธีวิเคราะห์หาความสกปรกของน้ำเสียต่างๆ โดยเป็นการวัดปริมาณออกซิเจนทั้งหมดที่ใช้ในการออกซิไดซ์สารอินทรีย์ของน้ำเสียเพื่อให้เกิดคาร์บอนไดออกไซด์และน้ำเป็นผลปฏิกิริยาสุดท้าย นอกจากนี้พวกกรดอะมิโนจะถูกเปลี่ยนเป็นแอมโมเนียไนโตรเจน เงื่อนไขสำคัญในการวิเคราะห์ซีโอดี คือ ปฏิกิริยาออกซิเดชันต้องเกิดขึ้น โดยอาศัยออกซิไดซิงเอเจนต์ (Oxidizing Agent) อย่างแรง ภายใต้สภาวะที่เป็นกรดเข้มข้นและมีอุณหภูมิสูง หลักการของซีโอดีจะคล้ายกับบีโอดีคือ สารอินทรีย์ในน้ำจะถูกออกซิไดซ์จนได้คาร์บอนไดออกไซด์กับน้ำ เพียงแต่บีโอดีต้องใช้แบคทีเรียในการย่อยสลาย ส่วนซีโอดีใช้ออกซิไดซิงเอเจนต์ ซีโอดีและบีโอดีต่างเป็นพารามิเตอร์ที่ใช้แสดงค่าความเข้มข้นของสารอินทรีย์ในน้ำ แต่ซีโอดีไม่สามารถจะบอกได้ถึงความยากง่ายในการย่อยสลายทางชีวภาพได้ เนื่องจากสารอินทรีย์จะถูกออกซิไดซ์ได้เกือบหมดไม่ว่าจะสามารถออกซิไดซ์ได้ทางชีวภาพหรือไม่ แม้กระนั้นซีโอดีก็มีข้อดีที่ใช้เวลาในการหาเพียง 3 ชม. ในขณะที่การหาบีโอดีใช้เวลาถึง 5 วัน มีตัวแปรผันน้อยกว่าค่าที่ได้มีความแน่นอนน่าเชื่อถือกว่าและสารมีพิษไม่ขัดขวางการหาซีโอดี โดยปกติซีโอดีมักมีค่าสูงกว่าบีโอดี อัตราส่วนของค่าซีโอดีและค่าบีโอดีสำหรับน้ำเสียชนิดต่างๆมีค่าไม่เท่ากันเพราะส่วนประกอบของน้ำเสียไม่เหมือนกัน อัตราส่วนระหว่างบีโอดีและซีโอดี (BOD:COD) อาจเป็นไปได้ตั้งแต่ 0.1-0.8 แต่ไม่เกิน1 บีโอดีอาจมีค่าสูงกว่าซีโอดีได้แต่มีโอกาสน้อยมาก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ซีโอดีมีประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

1. ถ้าใช้พิจารณาร่วมกับค่าบีโอดี ทำให้บอกได้ว่าน้ำเสียมีแนวโน้มในการย่อยสลายโดยทางชีววิทยาได้ยากหรือง่ายเพียงใด
2. ใช้ในการประมาณค่าบีโอดีอย่างคร่าวๆ ถ้ารู้แหล่งกำเนิดหรือที่มาของตัวอย่างน้ำ
3. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการคำนวณออกแบบระบบบำบัดน้ำเสีย
4. เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย
5. ใช้บอกความสกปรกของน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆหรือจากบ้านเรือนได้
6. ผลการวิเคราะห์ค่าซีโอดีเมื่อพิจารณาร่วมกับค่าบีโอดีสามารถบอกได้ว่าน้ำนั้นมีสารเป็นพิษหรือไม่

วิธีวิเคราะห์ซีโอดีโดยใช้ไดโครเมตเป็นออกซิไดซิง เอเจนต์ มี 2 วิธีดังนี้

1. วิธีรีฟลักซ์แบบเปิด (Open Reflux Method)
2. วิธีรีฟลักซ์แบบปิด (Close Reflux Method)

วิธีรีฟลักซ์แบบเปิดเหมาะสำหรับหาค่าซีโอดีในช่วงกว้างๆ ต้องการใช้ปริมาณตัวอย่างมาก ส่วนวิธีรีฟลักซ์แบบปิดจะใช้ปริมาณตัวอย่างน้อยกว่าและจะประหยัดการใช้สารเคมี แต่ก็เหมาะกับตัวอย่างน้ำที่มีสารแขวนลอยที่เข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน วิธีรีฟลักซ์ยังแบ่งออกได้ 2 แบบคือ การไตเตรทและการเทียบสี แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะวิธีไตเตรทเพราะเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก รวดเร็วและให้ผลถูกต้อง

1. วิธีรีฟลักซ์แบบเปิด (Open Reflux Method)

หลักการ

ภายใต้สภาวะการรีฟลักซ์ในสารละลายกรดซัลฟุริกเข้มข้นที่มีอุณหภูมิสูง สารอินทรีย์ในน้ำจะถูกออกซิไดซ์โดยสารละลายโพแทสเซียมไดโครเมทที่เหลือโดยนำไปไตเตรทกับเฟรัสแอมโมเนียซัลเฟต (Ferrous Ammonium Sulfate, FAS) และใช้เฟอโรอิน (Ferroin) เป็นอินดิเคเตอร์ ทำให้ทราบปริมาณของโพแทสเซียมไดโครเมท ที่ใช้ในการออกซิไดซ์สารอินทรีย์ได้ ปฏิกิริยาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นดังนี้

1. เมื่อรีฟลักซ์ด้วย $K_2Cr_2O_7 + H_2SO_4$

$$CHO + Cr_2O^{2-}_7 + H^+ \rightarrow CO_2 + H_2O + Cr^{+3} + Cr_2O^{-2}_7$$

(เกินพอ) (เหลือ)

2. หาปริมาณ Cr^{-2}_7 ที่เหลือโดยการไตเตรทด้วย FAS มีเฟอโรอินเป็นอินดิเคเตอร์

$$6Fe^{+2} + Cr_2O^{-2}_7 + 14H^+ \rightarrow 6Fe^{+3} + 2Cr^{+3} + 7H_2O$$

(สีเหลือง) (สีน้ำตาลแดง)

$Cr_2O^{-2}_7$ ที่เหลือจะทำปฏิกิริยากับ Fe^{2+} (FAS) ได้โครมิค (Cr^{+3}) จนหมด แล้ว Fe^{2+} จึงทำปฏิกิริยากับเฟอโรอินได้สารประกอบสีน้ำตาลแดงซึ่งแสดงจุดยุติของการไตเตรท

สิ่งรบกวนการวิเคราะห์

1. สารอินทรีย์คาร์บอนบางตัว (เช่น พวกกรดไขมันที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำๆ) ไม่ถูกออกซิไดซ์โดยโครเมต ทำให้ผลที่ได้น้อยกว่าจริง แก้ไขได้โดยการเติม Ag_2SO_4 ให้ Ag^+ เป็นตัวคะตะลิสต์

2. สารรีดิวซิงเอเจนต์ที่ไม่ใช่สารอินทรีย์ที่มีในตัวอย่างน้ำเช่นคลอไรด์ ไนไตรต์ (NO^-_2) เฟรัส (Fe^{+2}) และซัลไฟด์ (S^-) เป็นต้น จะไปรีดิวซ์โพตัสเซียมไดโครเมททำให้ค่าซีโอดีสูงกว่าเป็นจริง

- การแก้ไขคลอไรด์และเฮไลด์อื่น โดยการเติม $HgSO_4$ ลงในน้ำตัวอย่างก่อนเติมน้ำยาเคมีอื่นเพื่อให้ Hg^{+2} ไปรวมกับ Cl^- เกิดเป็น $HgCl_2$ ซึ่งเป็นสารที่แตกตัวเป็นอิออนได้น้อยมาก ดังนั้นจึงมีอิออนคลอไรด์อยู่ในตัวอย่างน้ำน้อยมากจนไม่สามารถไปรีดิวซ์ไดโครเมตได้ สำหรับปริมาณ $HgSO_4$ ที่จะใช้สำหรับตัวอย่างน้ำที่มีความเข้มข้นของคลอไรด์น้อยกว่า 2000 มก./ล. ให้ใช้ $HgSO_4$ 1 กรัมกับตัวอย่างน้ำ 50.0มล. เพื่อเกิดสารเชิงซ้อนกับคลอไรด์ 100มก. ถ้าใช้ปริมาณตัวอย่างน้อยกว่านี้ให้ลดปริมาณ $HgSO_4$ ลงตามความเข้มข้นของคลอไรด์ที่มีในปริมาณตัวอย่างที่ใช้โดยรักษาอัตราส่วน $HgSO_4$: Cl ให้เท่ากับ 10: 1 เช่น ถ้าใช้ตัวอย่าง 10มล. จะต้องใช้ $HgSO_4$ 0.2 กรัม ($HgSO_4$ 200มก. : Cl 20 มก.)
- ไนไตรต์ทุกๆ 1 มก. N สามารถให้ค่าซีโอดีได้ 1.1 มก. แต่เนื่องจากในน้ำมักมีปริมาณไนไตรต์น้อยมากจนอาจไม่ต้องคำนึงถึง ถ้ามีไนไตรต์มาก สามารถแก้ไขได้โดยการเติมกรดซัลฟามิค 10 มล.ต่อทุกๆมก.ของไนไตรต์ที่มีในตัวอย่างน้ำ

การเก็บและรักษาตัวอย่าง

ควรเก็บตัวอย่างน้ำใส่ขวดแก้วและนำมาวิเคราะห์ทันที แต่ถ้าไม่สามารถจะทำได้ ควรแช่เย็นไว้ก่อน หากไม่สามารถวิเคราะห์ภายใน 1 วัน ให้เติมกรดซัลฟุริคจนตัวอย่างน้ำมีพีเอชน้อยกว่า 2

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. ขวดเออร์เลนเมเยอร์ หรือขวดกลมแบบก้นแบนขนาดความจุ 250-500 มล. ปากขวดแบบ Ground Glass Joint ขนาด 24/40 (ใช้เป็นขวดรีฟลักซ์)
2. เครื่องควบแน่นหรือคอนเดนเซอร์ซึ่งมี Jacket ขนาด 300 มล. และต่อได้พอดีกับขวดเออร์เลนเมเยอร์
3. เตาแผ่น (Hot plate) ซึ่งสามารถให้ความร้อนได้อย่างน้อย 1.4 วัตต์/ตร.ซม. ที่ผิวหน้าเตา
4. บิวเรต ขนาด 50 มล.

สารเคมี

1. สารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมท (Standard Potassium Dichromate Solution) 0.0417 โมล/ลบ.ดม.

ละลายโพตัสเซียมไดโครเมท ($K_2Cr_2O_7$) ซึ่งอบแห้งที่ 103 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 2 ชม. หนัก 12.259 กรัม ในน้ำกลั่น ทำให้เจือจางจนมีปริมาตร 1,000 มล.ในขวดตวง

2. กรดซัลฟุริครีเอเจนต์

ซั่งซิลเวอร์ซัลเฟต (Ag_2SO_4) 8.8 กรัม ใส่ลงในกรดซัลฟุริคเข้มข้น 1 ลิตร ตั้งทิ้งไว้ 1-2วัน เพื่อให้ซิลเวอร์ซัลเฟตละลายได้ทั้งหมด ก่อนนำไปใช้ต่อไป

3. สารละลายเฟอโรอีนอินดิเคเตอร์ (Ferroin Indicator Solution)

ละลาย 1,10 ฟีแนนโทลีนโมโนไฮเดรต (1,10-Phenanthroline Monohydrate,$C_{12}H_8N_2.H_2O$) 1.485 กรัม และเฟอรัสซัลเฟต (Ferrous Sulfate, $FeSO_4.7H_2o$) 0.695 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางเป็น 100 มล.

4. สารละลายมาตรฐานเฟอรัสแอมโมเนียซัลเฟต (Standard FAS) 0.25 โมล/ลบ.ดม.

ละลายแอมโมเนียมซัลเฟต ($Fe(NH_4)_2(SO_4)_2.6H_2O$) 98 กรัมในน้ำกลั่น เติมกรดซัลฟุริคเข้มข้น 20 มล. แล้วเจือจางเป็น 1,000 มล. ด้วยน้ำกลั่น เนื่องจากความเข้มข้นของเฟรัสแอมโมเนียซัลเฟต (FAS) ไม่คงที่และลดลงเรื่อยๆดังนั้นต้องหาความเข้มข้นที่แน่นอนทุกวันที่ใช้โดยเทียบกับสารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมท ดังนี้ ปิเปตสารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมท 10 มล. ใส่ในขวดรูปกรวยเติมน้ำกลั่น 90 มล. แล้วค่อยๆ เติมกรดซัลฟุริคเข้มข้น 30 มล. ทิ้งไว้ให้เย็น ไตเตรทด้วยเฟรัสแอมโมเนียมซัลเฟตโดยใช้เฟอโรอีนเป็นอินดิเคเตอร์จำนวน 0.01-0.15 มล. (2-3 หยด) จุดยุติเป็นสีน้ำตาลแดง จดปริมาตร FAS ที่ใช้

$$\text{ความเข้มข้นของ FAS , โมล/ลบ.ดม.} = \frac{\text{มล. } K_2Cr_2O_7 \times 0.25}{\text{มล.FAS ที่ใช้}}$$

5. เมอคิวริค ซัลเฟต (Mercuric Sulfate, $HgSO_4$) เป็นผลึกหรือผง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. เติมตัวอย่างน้ำที่จะวิเคราะห์ 10 มล. หรือใช้น้ำตัวอย่างน้อยกว่า แต่เติมน้ำกลั่นให้เป็น 10 มล. ลงในขวดรีฟลักซ์ เติมเมอคิวริคซัลเฟต 0.2 กรัม ใส่ลูกแก้วขนาดจิ๋ว 5-6 เม็ด แล้วจึงเติมสารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมท 5.0 มล. เขย่าให้เข้ากัน
2. นำขวดรีฟลักซ์ในข้อ1 ไปต่อกับเครื่องรีฟลักซ์ เปิดน้ำหล่อเย็น เติมกรดซัลฟุริค-ซิลเวอร์ซัลเฟต 15 มล.ลงที่ปากคอนเด็นเซอร์ ซึ่งกรดซัลเฟตจะไหลไปยังขวดรีฟลักซ์เอง เปิดไฟแล้วรีฟลักซ์เป็นเวลา 2 ชม.เมื่อครบ 2 ชม. นำขวดรีฟลักซ์ออกและทำให้เย็น
3. ทำแบลงค์ (Blank) พร้อมกับตัวอย่างน้ำโดยใช้น้ำกลั่น 10 มล. ใช้สารเคมีต่างๆ เหมือนกับของตัวอย่างน้ำทำการรีฟลักซ์เช่นเดียวกับตัวอย่างน้ำทุกประการ
4. เมื่อรีฟลักซ์ครบ 2 ชม.แล้วปิดไฟ ทิ้งไห้เย็น แล้วเติมน้ำกลั่นลงที่ปากเครื่องรีฟลักซ์ 40 มล. เพื่อล้างไอสารภายในคอนเดนเซอร์ แล้วจึงปิดน้ำหล่อเย็น
5. นำขวดรีฟลักซ์มาไตเตรทหาปริมาณโพตัสเซียมไดโครเมท ที่เหลือด้วยสารละลายเฟรัสแอมโมเนียมซัลเฟต โดยใช้เฟอโรอีนประมาณ 2-3 หยดเป็นอินดิเคเตอร์ ควรใช้ปริมาณอินดิเคเตอร์เท่าๆ กันทุกตัวอย่างจุดยุติจะมีการเปลี่ยนแปลงจากเหลืองเป็นฟ้าอมเขียวและเป็นสีน้ำตาลแดง จดปริมาตร FAS ที่ใช้ไตเตรท

การคำนวณ

$$\text{COD, มิลลิกรัม / ลิตร} = \frac{(A-B) \times M \times 8,000}{\text{มล.ตัวอย่างที่ใช้}}$$

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

เมื่อ A = มล.ของ FAS ที่ใช้ในการไตเตรทแบลงค์
B = มล.ของFAS ที่ใช้ในการไตเตรทตัวอย่าง
M = ความเข้มข้นของ FAS เป็นโมล/ลบ.คม.

ข้อเสนอแนะและข้อควรระวัง

ถ้าต้องการหาซีโอดีที่มีค่าต่ำๆ (น้อยกว่า 50 มก./ล.) ควรลดความเข้มข้นของสารละลายมาตรฐาน $K_2Cr_2O_7$ เป็น 0.00417 โมล/ลบ.คม. และสารละลายมาตรฐาน FAS เป็น 0.025 โมล/ลบ.คม. การวิเคราะห์ต้องทำด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะสารอินทรีย์จำนวนเล็กน้อยที่ติดอยู่กับเครื่อแก้วหรือจากบรรยากาศก็จะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ สำหรับการวิเคราะห์น้ำที่มีปริมาณคลอไรด์สูงๆ เช่น ทะเล ต้องเติม $HgSO_4$ เพิ่มจนเกินพอ

2. วิธีรีฟลักซ์แบบปิด (Close Reflux Method)

หลักการ

มีหลักการเช่นเดียวกับวิธีรีฟลักซ์แบบเปิดแต่จะรีฟลักซ์ในหลอดแก้วที่มีฝาเกลียวปิดและไม่ต้องใช้คอนเดนเซอร์

สิ่งรบกวนการวิเคราะห์

เหมือนการรีฟลักซ์แบบเปิดแต่การรีฟลักซ์แบบปิดสามารถออกซิไดซ์สารอินทรีย์ที่ระเหยได้อย่างสมบูรณ์

การเก็บและรักษาตัวอย่าง

วิธีการเก็บรักษาตัวอย่าง เช่นเดียวกับวิธีรีฟลักซ์แบบเปิด

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. หลอดย่อย (Digestion Vessels) เป็นหลอดแก้วบอโรซิลิเคท (Borosilicate) ขนาด 16x100 หรือ 20x150หรือ 25x150 มม. มีฝาสลักเกลียวซึ่งทำด้วย TEE
   *** ในการทดลองนี้ให้ใช้หลอดขนาด 20x150 มม.**
2. บล็อค (Block) หรือที่ใส่หลอดแก้วแบบตัน ทำด้วยอลูมิเนียม ความลึกของช่องใส่หลอดประมาณ 45-50 มม.
   *การให้ความร้อนเพื่อต้มย่อยสลายกระทำได้โดยวางบล็อคบนเตาแผ่น
3. ตู้อบ (Oven) สามารถควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ประมาณ 150± 2 ^{o}C
4. บิวเรต
5. ขวดรูปกรวยขนาด 125 มล.

สารเคมี

1. สารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมท (Standard Potassium Dichromate Solution) 0.0167 โมล/ลบ.ดม.

ละลายโพตัสเซียมไดโครเมท ($K_2Cr_2O_7$) ซึ่งอบแห้งที่ 103 ^{o}C เป็นเวลา 2 ชม. หนัก 4.913 กรัม ในน้ำกลั่น 500 มล. แล้วเติมกรดกำมะถันเข้มข้น 167 มล. และเมอร์คิวริคซัลเฟต 33.3 กรัม คนให้ละลาย ปล่อยทิ้งไว้ให้เย็น แล้วเจือจางด้วยน้ำกลั่นจนได้ปริมาตร 1,000 มล.

2. กรดซัลฟุริครีเอเจนต์

ชั่งซิลเวอร์ซัลเฟต (Ag_2SO_4) 8.8 กรัม ใส่ลงในกรดซัลฟุริคเข้มข้น 1 ลิตร ตั้งทิ้งไว้ 1-2 วัน เพื่อให้ซิลเวอร์ซัลเฟตละลายได้ทั้งหมด ก่อนนำไปใช้ต่อไป

3. สารละลายมาตรฐานเฟอรัสแอมโมเนียซัลเฟต (Standard FAS) 0.1 โมล/ลบ.ดม.

ละลายแอมโมเนียมซัลเฟต $(Fe(NH_4)_2(SO_4)_2.6H_2O$ 39.2 กรัมในน้ำกลั่น 500 มล. เติมกรดซัลฟุริคเข้มข้น 20 มล. คนให้ละลาย ทิ้งให้เย็น แล้วเจือจางเป็น 1 ลิตร ด้วยน้ำกลั่น

วิธีการตวรจสอบความเข้มข้นของสารละลาย FAS

ปิเปตสารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมต 0.0167 โมล/ลบ.คม. 3.0 มล. ใส่ในขวดรูปกรวย เติมน้ำกลั่น 5.0 มล.แล้วจึงค่อยๆเติมกรดซัลฟุริคเข้มข้น 7.0 มล. ทิ้งไว้ให้เย็น เติมเฟอโรอีนเป็นอินดิเคเตอร์ 2-3 หยด ไตเตรทด้วยสารละลายมาตรฐาน FAS จนได้สีน้ำตาลแดงเป็นจุดยุติ ทำการตรวจสอบซ้ำประมาณ 2 ครั้ง

$$\text{ความเข้มข้นของ FAS , โมล/ลบ.คม. (M)} = \frac{\text{มล. } K_2Cr_2O_7 \times 0.1}{\text{มล.FAS ที่ใช้}}$$

4. สารละลายเฟอโรอีนอินดิเคเตอร์ (Ferroin Indicator Solution)

ละลาย 1,10 ฟีแนนโทลีนโมโนไฮเดรต (1,10-Phenanthroline Monohydrate,$C_{12}H_8N_2.H_2O$) 1.485 กรัม และเฟอรัสซัลเฟต (Ferrous Sulfate, $FeSO_4.7H_2o$) 0.695 กรัม ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางเป็น 100มล.

5. กรดซัลฟามิค (Sulfamic Acid)

ใช้สำหรับป้องกันการรบกวนของไนเตรต์ (NO_2^-) ปริมาณที่ใช้ คือ 10 มก. ต่อทุกๆ 1 มก. ของไนไตรต์

6. สารละลายมาตรฐานโพแตสเซียมไฮโดรเจนฟธาเลต (Potassium Hydrogen Phthalate หรือ KHP)

บด KHP เพื่อลดขนาดลงและนำไปอบที่อุณหภูมิ 103°ซ. จนแห้งและมีน้ำหนักคงที่ แล้วละลาย KHP ที่บดและอบแห้งแล้ว 425 มก. ในน้ำกลั่นเจือจางให้เป็น 1,000 มล. สารละลายนี้มีค่า COD เท่ากับ 500 มก./ล. สามารถเก็บรักษาในตู้เย็นได้นานไม่เกิน 3 เดือน

7. สารละลายกลูโคส

สารละลายกลูโคส 486.6 มก.ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางให้เป็น 1,000 มล. สารละลายนี้มีค่า COD เท่ากับ 500 มก./ล.(กลูโคส 1 กรัม จะให้COD 1.067 กรัม) สารละลายกลูโคสจะไม่ค่อยคงตัวเพราะสามารถย่อยสลายทางชีวภาพได้อย่างรวดเร็ว

วิธีดำเนินการทดลอง

ต้องล้างหลอดแก้วและฝาปิดด้วยสารละลายกรดกำมะถัน 20 % เสมอทุกครั้งก่อนใช้งาน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนด้วยสารอินทรีย์

1. การเลือกขนาดของหลอดแก้วสำหรับการต้มซีโอดีให้เหมาะสม

ถ้าตัวอย่างน้ำมีซีโอดีต่ำให้เลือกใช้หลอดแก้วขนาด 25 x 150 มม. (ปริมาตรตัวอย่างน้ำ 10 มล.) ถ้าซีโอดีค่อนข้างสูงให้ใช้หลอดแก้วขนาด 20 x 150 มม. (ปริมาตรตัวอย่างน้ำ 5 มล.) และถ้าซีโอดีสูงสามารถใช้หลอดแก้วขนาด 16 x 100 มม. (ปริมาตรตัวอย่างน้ำ 2.5 มล.) ในที่นี้ขอแนะนำว่า ไม่จำเป็นต้องใช้หลอดหลายขนาด ใช้เพียง 2 ขนาด คือ 25 x 150 มม. สำหรับหาค่าซีโอดีที่มี ขนาดต่ำและขนาด 20 x 150 มม. สำหรับหาค่าซีโอดีที่มีค่าสูง ถ้าตัวอย่างที่มีค่าสูงมากก็ให้เจือจางตัวอย่างน้ำก่อน

2. การเลือกปริมาณค่าตัวอย่างน้ำ

ถ้าเป็นน้ำสะอาด น้ำธรรมชาติหรือ น้ำที่มีค่า ซีโอดีต่ำๆ (< 40 มก./ล.) ควรใช้ตัวอย่างน้ำ 10 มล. โดยใช้หลอดแก้วขนาด 25 x 150 มม. แต่ถ้ามีค่า ซีโอดีสูงกว่านั้น ให้ใช้หลอดแก้วขนาด 20 x 150 มม. โดย

เลือกใช้ปริมาณน้ำตัวอย่างมากสุด 5 มล. หรือใช้น้อยกว่า แล้วเติมน้ำกลั่นให้เป็น 5 มล. และถ้าตัวอย่างน้ำมีค่าซีโอดีสูงมากต้องเจือจางตัวอย่างน้ำก่อนนำมาใช้ ควรประมาณค่าซีโอดีของตัวอย่างน้ำอย่างคร่าวๆ ก่อน เพื่อที่จะได้เลือกใช้ปริมาณตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม การประมาณค่าซีโอดีสามารถทำได้โดยพิจารณาจากลักษณะตัวอย่างน้ำ แหล่งที่มาของน้ำ และจากค่า Rapid COD ในทางปฏิบัติควรเลือกใช้ปริมาณน้ำตัวอย่างให้ผลต่างของ FAS ที่ใช้ในการการไตเตรทแบลงค์และตัวอย่างน้ำอยู่ระหว่าง 1-5 มล.

3. ใส่ตัวอย่างน้ำลงในหลอดแก้วขนาดเหมาะสม เติมน้ำยาย่อยสลายหรือสารละลายโพตัสเซียมไดโครเมต ตามด้วยกรดซัลฟุริคอย่างช้าๆ เพื่อให้ชั้นของกรดอยู่ใต้ชั้นตัวอย่างน้ำและน้ำยาย่อยสลาย ตามปริมาณที่แสดงอยู่ในตารางที่ 1 (ถ้าใช้ปริมาณตัวอย่างน้ำน้อยกว่าที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 ให้เติมน้ำกลั่นให้ครบตามจำนวน) ปิดฝาให้แน่นและเขย่าผสมกันให้ดี (คว่ำหลอดแก้วไปมาหลายๆ ครั้ง) สำหรับแบลงค์ใช้น้ำกลั่นแล้วทำเหมือนตัวอย่างทุกอย่าง
4. วางหลอดแก้วในบล็อค แล้วใส่ตู้อบ ตั้งอุณหภูมิไว้ที่ 150 ± 2 °ซ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง
5. เมื่อครบ 2 ชั่วโมง แล้ว นำออกจากตู้อบปล่อยทิ้งให้เย็น
6. เทสารละลายออกจากหลอดแก้วลงในขวดรูปกรวย (Flask) เติมเฟอโรอีนอินดิเคเตอร์ 1-2 หยด แล้วไตเตรทด้วยสารละลายมาตรฐาน FAS สีของสารละลายจะค่อยๆ เปลี่ยนจากฟ้าอมเขียวเป็นน้ำตาลแดง ซึ่งแสดงว่าถึงจุดยุติ (ถึงแม้ว่าสีฟ้าอมเขียวจะกลับมาปรากฏอีกในหลายนาทีต่อมา) จดปริมาณ FAS ที่ใช้ไตเตรท

ตารางที่ 1 ขนาดของหลอดแก้ว ปริมาตรตัวอย่างน้ำและสารเคมีที่เหมาะสม

ขนาดหลอดแก้ว (มล.)	ปริมาตรตัวอย่างน้ำ (มล.)	สารละลายโพแทสเซียมไดโครเมต (มล.)	สารละลายกรดซัลฟุริค (มล.)	ปริมาตรทั้งหมด (มล.)
16 x 100	2.5	1.5	3.5	7.5
20 x 150	**5.0**	**3.0**	**7.0**	**15.0**
25 x 150	10.0	6.0	14.0	30.0

*** ในการทดลองนี้ให้ใช้หลอดแก้วขนาด 20 x 150**

การคำนวณ

$$\text{COD, มิลลิกรัม / ลิตร} = \frac{(A-B) \times M \times 8{,}000}{\text{มล.ของตัวอย่างน้ำ}}$$

เมื่อ A = มล.ของ FAS ที่ใช้ในการไตเตรทแบลงค์
B = มล.ของFAS ที่ใช้ในการไตเตรทตัวอย่างน้ำ
M = ความเข้มข้นของ FAS ,โมล/ลบ.ดม.

ข้อเสนอแนะและข้อควรระวัง

1. สามารถตรวจสอบความถูกต้องวิธีวัด COD ได้ โดยใช้สารละลายมาตรฐานโพแตสเซียมไฮโดรเจนพธาเลต หรือกลูโคส ที่ทราบค่า COD นำไปวิเคราะห์หา COD โดยใช้สารละลายมาตรฐานนี้แทนตัวอย่างน้ำ ค่า COD ที่วัดได้ควรมีค่าไม่น้อยกว่า 95% ของค่า COD ที่เตรียม
2. ถ้าในตัวอย่างน้ำมีสารรบกวนพวกไนโตรเจนจำนวนมาก แก้ไขโดยเติมกรดซัลฟามิค 10 มก. ต่อทุกๆ มก. ของไนเตรทที่มีในตัวอย่างน้ำ
3. ตัวอย่างน้ำที่มีปริมาณคลอไรด์สูงมากกว่า 2000 มก./ล. ต้องเติม $HgSO_4$ เพิ่มจนเกินพอ เช่น น้ำทะเลถ้าใช้ปริมาณตัวอย่าง 5 มล. อาจใช้ $HgSO_4$ สูงถึง 1.5 กรัม การเติม $HgSO_4$ ให้เติมหลังจากเติมตัวอย่างน้ำเขย่าให้ทั่วแล้วค่อยเติมสารละลายมาตรฐานโพตัสเซียมไดโครเมตและกรดซัลฟุริค
4. การเลือกปริมาณตัวอย่าง ควรเลือกให้เหมาะสมเพื่อให้มีโพตัสเซียมไดโครเมตมากเกินพอสำหรับออกซิไดซ์สารอินทรีย์ การเลือกปริมาณตัวอย่างควรพิจารณาจากลักษณะน้ำ ที่มาของตัวอย่างประกอบกับค่า Rapid COD หรือ จากการสังเกตสีของสารละลายก่อนนำไปรีฟลักซ์ ถ้าเป็นสีเขียว ให้ลดปริมาณตัวอย่างลง ถ้าเป็นสีเหลืองเข้มมาก ควรจะเพิ่มปริมาณตัวอย่างขึ้น (สีที่เหมาะสมควรเป็นสีเหลืองอมเขียวอ่อนๆ) จะได้ไม่ต้องเสียเวลาในการรีฟลักซ์ใหม่อีกครั้ง
5. ต้องทำแบลงค์พร้อมกับตัวอย่างทุกครั้งเพื่อให้อยู่ในสภาวะอย่างเดียวกัน ผลวิเคราะห์จะได้ถูกต้องยิ่งขึ้น
6. ต้องตรวจสอบความเข้มข้นของ FAS ทุกวันที่ใช้ไตเตรท ถ้าความเข้มข้นลดลงมากๆ ควรเตรียมใหม่

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วิธีวิเคราะห์ COD อย่างรวดเร็ว (Rapid COD)

หลักการ

คล้ายกับการวิเคราะห์ซีโอดีแบบธรรมดา แต่ไม่ต้องนำไปรีฟลักซ์และไม่ต้องไตเตรทหาปริมาณไดโครเมต ที่เหลือ อาศัยหลักการสังเกตการเปลี่ยนสีของสารละลายโพตัสเซียมที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิกิริยาออกซิไดซ์สารอินทรีย์ในสภาพกรดเข้มข้น ถ้าโพตัสเซียมไดโครเมตถูกใช้ออกซิไดซ์หมดสารละลายจะเป็นสีเขียวของกรดโครมิคและถ้ายังเหลืออยู่บ้างวารละลายจะเป็นสีเหลืองอมเขียวหรือ ถ้าเหลือไดโครเมตอยู่มากสีจะเหลืองเข้ม

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. หลอดแก้วขนาด 30 มล.
2. ปิเปตขนาด 1 มล.
3. ที่วางหลอดแก้วแบบตัน (Block)

สารเคมี

1. สารละลายโพตัสเซียมไดโครเมต 0.1 นอร์มัล
2. กรดซัลฟุริค
3. สารละลายโพตัสเซียมไดโครเมต 0.02 นอร์มัล เจือจางสารละลายโพตัสเซียมไดโครเมต 0.1 นอร์มัล 100 มล. ด้วยน้ำกลั่นให้เป็น 500 มล.

วิธีวิเคราะห์

1. เติมโพตัสเซียมไดโครเมต 0.1นอร์มัลจำนวน 1 มล. ลงในหลอดแก้ว
2. เติมตัวอย่างน้ำ 0.5 มล. และเขย่าหลอดแก้วทันที
3. เติมกรดกำมะถันเข้มข้น 3 มล. เขย่าให้เข้ากัน
4. สังเกตสีและจดบันทึกผล
5. ถ้าได้สีเหลืองแสดงว่า ซีโอดีน้อยกว่า 1600 มก./ล. แต่ถ้าได้สีเขียวแสดงว่า ซีโอดีสูงกว่า 1600 มก.ล.
6. หากต้องการรู้ค่าซีโอดีให้ละเอียดมากขึ้นให้ทำต่อไป เช่น ในกรณีที่ได้สีเหลืองในขั้นตอน (4) ให้ใช้ขนาดตัวอย่าง 1 มล. แต่ถ้าได้สีเขียวให้ลดขนาดตัวอย่างเหลือ 0.1 มล.
7. ทำตามข้อ 1-4 ใหม่ แต่เปลี่ยนขนาดของตัวอย่างตามข้อ (6) และสังเกตสีค่า COD ที่ได้
8. ถ้าต้องการทราบค่า COD ที่น้อยกว่า 800 มก./ล. ทำต่อดังนี้
9. เติมโพตัสเซียมไดโครเมต 0.02 นอร์มัล 1 มล. ลงในหลอดแก้ว
10. เติมตัวอย่างน้ำ 1.0 มล. เขย่าหลอด
11. เติมกรดซัลฟุริคเข้มข้น 3 มล.
12. สังเกตสีและจดบันทึกผล
13. ถ้าได้สีเหลืองแสดงว่า COD น้อยกว่าหรือเท่ากับ 160 มก./ล. แต่ถ้าได้สีเขียวแสดงว่า COD สูงกว่า 160 มก./ล. ให้เปลี่ยนขนาดตัวอย่างเป็น 0.25 มล. ถ้าได้สีเหลืองแสดงว่า COD อยู่ในช่วง 160-640 มก./ล. แต่ถ้าได้สีเขียวแสดงว่า COD มีค่าอยู่ในช่วง 640-800 มก.

การตรวจวิเคราะห์น้ำทางเคมี

COD

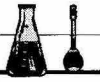

ดร.ประพัฒน์ เป็นตามวา
สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หัวข้อปฏิบัติการ

- วัตถุประสงค์
- หลักการของ COD
- เครื่องมือและอุปกรณ์ สารเคมี
- วิธีการวิเคราะห์
- การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และรายงานผล

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางเคมี ได้แก่ COD ได้อย่างถูกต้องตามวิธีมาตรฐานกำหนด

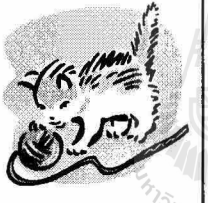

ขั้นตอนการศึกษา

- ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มทำปฏิบัติการ โดยนำน้ำตัวอย่างทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
- ทำการวิเคราะห์ค่า COD ด้วยวิธี รีฟลักซ์แบบปิด (Close reflux)
- จัดทำรายงานอภิปรายสรุปผลการปฏิบัติการ
- นำเสนอผลการปฏิบัติการ

หลักการ

- ซีโอดี Chemical Oxygen Demand, COD ปริมาณออกซิเจนที่ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ด้วยวิธีทางเคมี ปริมาณออกซิเจนทั้งหมดที่ต้องการใช้เพื่อออกซิเดชั่นสารอินทรีย์ในน้ำให้กลายเป็นคาร์บอนไดออกไซด์และน้ำ สารอินทรีย์ส่วนใหญ่จะถูกออกซิไดซ์โดยสารละลายผสมของ Chromic และ Sulfuric acid ที่ต้มเดือด ตัวอย่างจะถูก Reflux ในสารละลายกรดแก่ที่รู้ปริมาณของ Potassium dichromate ($K_2Cr_2O_7$) หลังจากย่อยสลายแล้ว ทำการรีดิวซ์ $K_2Cr_2O_7$ ที่ถูกใช้ไปแล้วจึงนำมาคำนวณหาสารอินทรีย์ที่ถูกออกซิไดซ์ โดยการเปรียบเทียบกับปริมาณ O_2

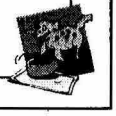

การวิเคราะห์ค่า COD

วิธีรีฟลักซ์แบบปิด (Close Reflux Method)

- **เครื่องมือและอุปกรณ์**
- **หลอดย่อย (Digestion Vessels) มีฝาสลักเกลียวซึ่งทำด้วย TEE**
- **บล็อค (Block) หรือที่ใส่หลอดแก้วแบบตัน ทำด้วยอลูมิเนียม ความลึกของช่องใส่หลอดประมาณ 45-50 มม.**
- **การให้ความร้อนเพื่อต้มย่อยสลายกระทำได้โดยวางบล็อคบนเตาแผ่น**
- **ตู้อบ (Oven) สามารถควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ประมาณ 150+ 2 ^{o}C**
- **บิวเรต**
- **ขวดรูปกรวย**

การวิเคราะห์ค่า COD

สารเคมี

- **สารละลายมาตรฐานโปตัสเซียมไดโครเมท ($K_2Cr_2O_7$)**
- **กรดซัลฟุริค**
- **สารละลายมาตรฐานเฟรัสแอมโมเนียซัลเฟต (FAS)**
- **สารละลายเฟอโรอีนอินดิเคเตอร์ (Ferroin Indicator Solution)**
- **กรดซัลฟามิค (Sulfamic Acid)**
- **สารละลายมาตรฐานโปแตสเซียมไฮโดรเจนฟธาเลต (KHP)**
- **สารละลายกลูโคส**

Close Reflux Method

1. ล้างหลอดย่อยขนาด 20 x 150 มม. และฝาจุกด้วย กรดซัลฟูริค 20 % ก่อนนำไปใช้ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารอินทรีย์

*ให้เตรียมหลอดทั้งหมด 6 หลอด/กลุ่ม

Close Reflux Method

2. การเลือกปริมาตรของตัวอย่างน้ำ (ต้องได้ปริมาตรตัวอย่างน้ำรวม 5 มล.)
   - ถ้าเป็นน้ำสะอาด หรือจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีค่า COD ต่ำ ให้ใช้น้ำตัวอย่าง 5 มล. และให้เลือกใช้น้ำตัวอย่างน้อยกว่าอีกเท่าไหร่ก็ได้ โดยต้องเติมน้ำกลั่นให้ครบ 5 มล. เพื่อเปรียบเทียบ

Close Reflux Method

- ถ้าเป็นน้ำตัวอย่างที่มีค่า COD สูงหรือมีความสกปรกมาก ให้เจือจางก่อน โดยใช้น้ำตัวอย่างน้อยกว่า 5 มล. (เช่น 3 มล.) และให้เลือกใช้น้ำตัวอย่างน้อยกว่าอีกเท่าไหร่ก็ได้ (เช่น 2 มล.) โดยต้องเติมน้ำกลั่นให้ครบ 5 มล. เพื่อเปรียบเทียบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Close Reflux Method

- ทำแบลงค์ (Blank) โดยใช้น้ำกลั่น 5 มล. และทำเช่นเดียวกับน้ำตัวอย่างทุกประการ

* ให้ทำการทดลอง 2 ซ้ำ ในแต่ละปริมาตรที่เลือกใช้ ดังนั้นจะได้หลอดย่อยสลายที่มีตัวอย่างน้ำทั้งหมด 6 หลอด (รวมแบลงค์)

Close Reflux Method

3. เติมน้ำยาย่อยสลายหรือสารละลายโพแตสเซียมไดโครเมต 3 มล. ในทุกหลอด
4. เติมกรดซัลฟูริครีเอเจนต์ 7 มล. อย่างช้าๆ ในทุกหลอด

*จะได้ปริมาตรรวมในหลอดย่อยสลาย 15 มล.

Close Reflux Method

5. ปิดฝาและเขย่าคว่ำหลอดไปมาผสมกันให้ดี
6. วางหลอดแก้วในบล็อก แล้วเข้าตู้อบที่อุณหภูมิ 150 $\pm 2^{\circ}$ซ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง
7. เมื่อครบ 2 ชั่วโมง ให้นำออกจากตู้อบ ปล่อยไว้ให้เย็น

Close Reflux Method

8. เทสารละลายออกจากหลอดย่อยสลายใส่ในขวดรูปกรวย
9. เติมเฟอโรอีนอินดิเคเตอร์ 1-2 หยด
10. ไตเตรทด้วย FAS สีจะเปลี่ยนจาก

เหลือง → ฟ้าอมเขียว → น้ำตาลแดง (จุดยุติ)

สรุป Close Reflux Method

ตัวอย่างน้ำ 5 มล. หรือ
ตัวอย่างน้ำ+น้ำกลั่นให้เท่ากับ 5 มล.
หรือน้ำกลั่น (blank) 5 มล.

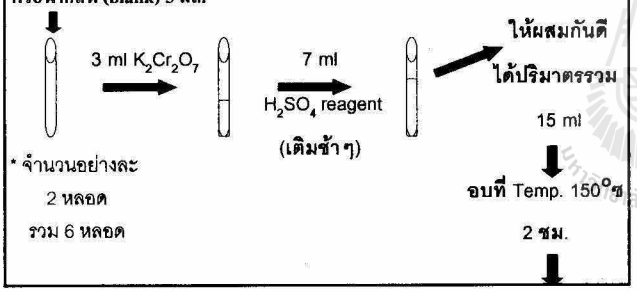

ปิดฝาเขย่า
ให้ผสมกันดี
ได้ปริมาตรรวม
15 ml

อบที่ Temp. 150°ซ
2 ชม.

* จำนวนอย่างละ
2 หลอด
รวม 6 หลอด

สรุป Close Reflux Method

หลังจาก 2 ชม.
นำออกจากตู้อบ
ทิ้งให้เย็น

1-2 หยด
Ferroin indicator

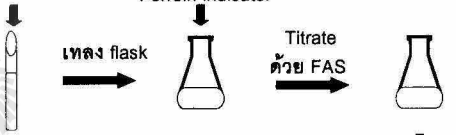

เหลือง → ฟ้าอมเขียว → น้ำตาลแดง (จุดยุติ)

การวิเคราะห์ค่า COD

การคำนวณ

ซีโอดี , mg/l = $\frac{\text{(A-B) x N x 8000}}{\text{มล.ของตัวอย่างน้ำ}}$

เมื่อ A = มล.ของ FAS ที่ใช้ในการไตเตรตแบลงค์
B = มล.ของFAS ที่ใช้ในการไตเตรตตัวอย่างน้ำ
N = ความเข้มข้นของ FAS ,นอร์มัล

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ให้นำเสนอผลการศึกษาในรูปตาราง
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลการศึกษาในแต่ละ Parameter
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลการศึกษากับมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

สารเคมีที่ต้องเตรียมสำหรับ BOD

1. สารละลายฟอสเฟตบัฟเฟอร์
2. สารละลายแมกนีเซียมซัลเฟต
3. สารละลายแคลเซียมคลอไรด์
4. สารละลายเฟอริคคลอไรด์
5. สารละลายแมงกานีสซัลเฟต
6. สารละลายอัลคาไลน์-ไอโอไดด์-เอไซด์
7. น้ำแป้ง
8. สารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต
9. สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต
10. สารละลายมาตรฐานไบไอโอเดต
11. น้ำกลั่น 1 ลิตร ใส่ขวดพลาสติกแช่ในตู้เย็น

สรุป

- การส่งรายงาน
- คำถาม
- เริ่มปฏิบัติการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

การวิเคราะห์ปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างและปริมาณคลอไรด์

1. การวิเคราะห์ปริมาณคลอรีนอิสระตกค้าง (Residual chlorine)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถตรวจวิเคราะห์หาปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างใน น้ำ ด้วยวิธี Iodometric Method ได้อย่างถูกต้อง

หลักการ

การวิเคราะห์หาปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างด้วยวิธี Iodometric Method หรือน้ำแป้ง-ไอโอไดด์ มีหลักการคือ คลอรีนสามารถเปลี่ยนอิออนไอโอไดด์ให้เป็นไอโอดีนได้ดังนี้

$$Cl_2 + 2I^- \longrightarrow I_2 + 2Cl^-$$

ในการวัด I_2 ที่เกิดขึ้นสามารถทำได้ง่ายโดยใช้น้ำแป้งเป็นอินดิเคเตอร์ ไอโอดีนจะทำปฏิกิริยากับน้ำแป้งได้สีน้ำเงินดังปฏิกิริยานี้

$$I_2 + \text{น้ำแป้ง} \longrightarrow \text{สีน้ำเงิน}$$

ปฏิกิริยาข้างต้นจะบ่งบอกได้ว่ามีคลอรีนในน้ำ และถ้าต้องการหาความเข้มข้นของคลอรีนต่อสามารถทำได้โดยการไทเทรตกับสารรีดิวซิงเอเจนต์ เช่น โซเดียมไธโอซัลเฟต ($Na_2S_2O_3$) จนสีน้ำเงินหายไปดังนี้

$$I_2 + 2Na_2S_2O_3 \longrightarrow Na_2S_4O_6 + 2NaI$$

หรือ

$$I_2 + 2S_2O_3^{2-} \longrightarrow S_4O_6^{2-} + 2I^-$$

เครื่องมือ และอุปกรณ์

1. Erlenmeyer Flask 100-250 ml sized
2. 100 ml Pipette
3. 100 ml Measuring Cylinder
4. Burette 50 ml sized

สารเคมี

1. กรดอะซิติกเข้มข้น (Acetic acid, conc (glacial), CH_3COOH)
2. โพแตสเซียมไอโอไดด์ (Potassium iodide, KI, crystals)
3. สารละลายโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.1 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$: ละลาย $Na_2S_2O_3.5H_2O$ 25 กรัม ในน้ำกลั่นที่ต้มเดือดและปล่อยให้เย็นแล้ว ทำการ standardize กับโพแตสเซียมไบไอโอเดตหรือโพแตสเซียมไดโครเมตภายหลังจากที่เก็บไว้นาน 2 อาทิตย์ และทำการ standardize 0.1 นอร์มัล ดังนี้

ทำ Standardization โดยวิธีไดโครเมต (Dichromate method), 0.1 นอร์มัล $K_2Cr_2O_7$: ละลาย anhydrous $K_2Cr_2O_7$ 4.904 กรัมในน้ำกลั่น เจือจางจนได้ 1 ลิตร เก็บในขวดแก้วที่มีจุกปิด

นำน้ำกลั่น 80 มล. ใส่ใน Flask เติมพร้อมคน 1 มล.ของ conc. H_2SO_4 เติม10 มล.ของ 0.1 นอร์มัล $K_2Cr_2O_7$ และ 1 กรัมของ KI ตั้งทิ้งไว้ในที่มืด 6 นาที หลังจากนั้นไทเทรตด้วย 0.1 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ จนสีเหลืองของ I_2 ที่ถูกปล่อยออกมากลายเป็นสีฟางข้าว เติม 1 มล.ของสารละลายน้ำแป้งอินดิเคเตอร์ และไทเทรตต่อจนสีน้ำเงินหายไป

$$\text{Normality } Na_2S_2O_3 = \frac{1}{\text{ml } Na_2S_2O_3}$$

4. สารละลายมาตรฐานโซเดียมไธโอซัลเฟต 0.01 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ (Standard sodium thiosulfate titrant): ใช้น้ำกลั่นที่ต้มเดือดใหม่ในการเจือจาง 0.1 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ *โดยอาจเติมโซเดียมบอเรต 4 กรัมและเมอร์คิวริกไอโอไดด์ 10 มิลลิกรัม (เพื่อลดปฏิกิริยาของแบคทีเรียและเพื่อหยุดยั้งการเกิดรา)* ต่อสารละลาย 1 ลิตร

(สำหรับงานที่ต้องการความแน่นอนให้ทำการ standardize สารละลายนี้ทุกวันตามวิธีข้อ 3)

5. สารละลายอินดิเคเตอร์แป้ง: ละลายแป้งมัน 5 กรัมในน้ำเย็นเล็กน้อยเทลงในน้ำกลั่นที่กำลังเดือด 1 ลิตร คนให้เข้ากัน ตั้งค้างคืน ให้ใช้แต่น้ำใสด้านบนในการทดลอง

6. สารละลายมาตรฐานไอโอดีน 0.1 นอร์มัล: ละลาย 40 กรัมของ KI ในน้ำกลั่นที่ปราศจาก chlorine demand เติม resublimed I_2 13 กรัม คนจนละลาย ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นให้ได้ 1 ลิตร เก็บในขวดสีชา

ทำ Standardization โดยวัดปริมาตรที่แน่นอนประมาณ 40-50 มิลลิลิตรของสารละลายอาร์ซีไนต์ ลงใน Flask และไทเทรตด้วยสารละลายมาตรฐานไอโอดีน 0.1 นอร์มัล โดยใช้น้ำแป้งเป็นอินดิเคเตอร์ เพื่อให้ได้ผลที่แน่นอน ก่อนถึงจุดยุติให้หยด 2-3 หยดของ HCl ลงในสารละลายเพื่อให้เกิด CO_2 ที่เพียงพอจะทำให้สารละลายอิ่มตัว (*ขั้นตอนนี้ควรระวังเพราะสารละลายอาร์ซีไนต์มีพิษรุนแรงและอาจเป็นสารก่อมะเร็ง*)

7. สารละลายมาตรฐานไอโอดีน 0.0282 นอร์มัล: ละลาย 25 กรัมของ KI ในน้ำกลั่นเล็กน้อยและเติมปริมาตรที่แน่นอนของสารละลายมาตรฐานไอโอดีน 0.1 นอร์มัล และปรับปริมาตรให้ได้ 1 ลิตร เก็บในขวดสีชา

(สำหรับงานที่ต้องการความแน่นอนให้ทำการ standardize สารละลายนี้ทุกวันตามวิธีข้อ 6)

วิธีการทดลอง

1. การเตรียมตัวอย่างน้ำ: ให้เลือกปริมาตรตัวอย่างน้ำซึ่งจะต้องการ 0.01 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ มากกว่า 30 มล. และไม่น้อยกว่า 0.02 มล.หลังเติมน้ำแป้งอินดิเคเตอร์:

- ถ้าตัวอย่างน้ำที่มีคลอรีนในช่วง 1-10 มก.ต่อลิตร ให้ใช้ตัวอย่าง 500 มล.
- ถ้าตัวอย่างน้ำมีคลอรีนสูงกว่า 10 มก.ต่อลิตร ให้ลดปริมาตรตัวอย่างลงตามส่วน

2. การเตรียมการไทเทรต: เติมกรดอะซิติก 5 มล. (หรือเพียงพอให้ค่า pH อยู่ในช่วง 3.0-4.0) ลงใน Flask เติม 1 กรัมของ KI และเติมตัวอย่างน้ำที่ทราบปริมาตรแล้วลงไป ผสมให้ทั่วโดยใช้แท่งแก้วคน

3. การไทเทรต: ให้ไทเทรตในที่ที่ไม่ถูกแสงแดด ค่อยๆ ไทเทรตด้วย 0.01 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ จนสีเหลืองของ I_2 ที่ถูกปล่อยออกมากลายเป็นสีฟางข้าว เติมน้ำแป้งอินดิเคเตอร์ 1 มิลลิลิตร และไทเทรตจนสีน้ำเงินหายไป

4. การทำแบลงค์: ให้ใช้น้ำกลั่นในปริมาตรเดียวกับตัวอย่าง และทำการทดลองเช่นเดียวกับตัวอย่าง สังเกตผลดังนี้

- ถ้าได้สีน้ำเงินเกิดขึ้น ให้ไทเทรตด้วย 0.01 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ จนสีน้ำเงินหายไป จดผลที่ได้ (B เป็น -)
- ถ้าไม่ได้สีน้ำเงินเกิดขึ้น ให้ไทเทรตด้วย 0.0282 นอร์มัล I_2 จนสีน้ำเงินเกิดขึ้น จากนั้นให้ไทเทรตกลับด้วย 0.01 นอร์มัล $Na_2S_2O_3$ จดผลที่ได้ (B เป็น +)

การคำนวณ ปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างรวม (Total available residual chlorine) คำนวณได้ดังนี้

$$\text{mg Cl as } Cl_2/L = \frac{(A \pm B) \times N \times 35450}{\text{ml Sample}}$$

2. การวิเคราะห์ปริมาณคลอไรด์ (Chloride)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถตรวจวิเคราะห์หาปริมาณคลอไรด์ใน น้ำด้วยวิธี Argentometric Method ได้อย่างถูกต้อง

หลักการ

การวิเคราะห์หาปริมาณคลอไรด์ด้วยวิธี Argentometric Method หรือ Mohr method นี้จะใช้ 0.0141 นอร์มัลของ $AgNO_3$ เป็นตัว titrant และใช้ K_2CrO_4 เป็นอินดิเคเตอร์ ซึ่งแต่ละมิลลิลิตรของ 0.0141 นอร์มัลของ $AgNO_3$ (Standardize ด้วยสารละลายมาตรฐานของ NaCl ก่อนทุกครั้ง) จะพอดีกับ 0.5 มิลลิกรัมของปริมาณคลอไรด์ ซึ่งปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นในการไทเทรตนั้น คลอไรด์อิออนจะตกลงมาเป็นตะกอนสีขาวของ AgCl ดังสมการ

$$Ag^+ + Cl^- \rightleftharpoons AgCl$$

เมื่อถึงจุดยุติของปฏิกิริยาไม่สามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่า จึงต้องใช้อินดิเคเตอร์เป็นตัวช่วยบอก เมื่อปริมาณของ Cl^- ในน้ำหมดไปจะทำให้ได้สีแดงของ $AgCrO_4$ ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาของ K_2CrO_4 ที่ใช้เป็นอินดิเคเตอร์ ทำปฏิกิริยากับ Ag^+ ที่เกินนั้น ดังสมการ

$$2Ag^+ + CrO_4^{2-} \rightleftharpoons Ag_2CrO_4$$

สำหรับงานที่ทำเป็นประจำ มักใช้ $AgNO_3$ ที่มีความเข้มข้น 0.0282 นอร์มัล ซึ่งแต่ละมิลลิลิตรของ $AgNO_3$ จะทำปฏิกิริยาพอดีกับ 1 มิลลิกรัมคลอไรด์ และ ไม่ต้องคูณด้วยแฟคเตอร์ 0.5

เครื่องมือ และอุปกรณ์

1. Erlenmeyer Flask 100-250 ml sized
2. 100 ml Pipette
3. 100 ml Measuring Cylinder
4. Burette 50 ml sized

สารเคมี

1. โปตัสเซียมโครเมตอินดิเคเตอร์: ละลาย K_2CrO_4 50 กรัม ในน้ำเล็กน้อย เติม $AgNO_3$ จนกระทั่งได้ตะกอนสีแดงเกิดขึ้น ตั้งทิ้งไว้ 12 ชั่วโมง กรอง และ เติมน้ำกลั่นจนได้ปริมาณ 1 ลิตร (เติม $AgNO_3$ เพื่อกำจัดคลอไรด์ในน้ำยาเคมี)

2. สารละลายมาตรฐานซิลเวอร์ไนเตรท 0.0141 นอร์มัล: ละลาย $AgNO_3$ 2.395 กรัม ในน้ำกลั่น และ เติมน้ำกลั่นจนครบ 1 ลิตร ให้ standardize ด้วย 0.0141 นอร์มัลโซเดียมคลอไรด์ก่อนใช้ทุกครั้ง

3. สารละลายาตรฐานโซเดียมคลอไรด์ 0.0141 นอร์มัล: ละลาย NaCl 824.1 mg (อบให้แห้งที่ 140°C) ในน้ำกลั่น และ เติมน้ำกลั่นจนได้ปริมาตรครบ 1 ลิตร

4. น้ำยาพิเศษ สำหรับกำจัดตัวขัดขวาง

4.1 Aluminium hydroxide suspension : ละลาย 125 กรัม $AIK(SO_4)_2\ 12H_2O$ หรือ $AINH_4(SO_4)_2\ 12H_2O$ ในน้ำกลั่น 1 ลิตร อุ่นที่ 60°C และ เติม 55 ml ของ conc. NH4OH ช้า ๆ พร้อมกับคนแล้วตั้งทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง และ ถ่ายลงขวด

4.2 ฟีนอล์ฟทาลีนอินดิเคเตอร์ : ละลายฟีนอล์ฟทาลีน 5 กรัม ใน 95% C_5H_5OH 500 ml เติมน้ำกลั่นอีก 500 ml

4.3 โซเดียมไฮดรอกไซด์ 1 นอร์มัล : ละลาย 40 กรัม NaOH ด้วยน้ำกลั่นจนปริมาตรได้ 1 ลิตร

4.4 กรดกำมะถัน 1 นอร์มัล : เจือจาง 28 ml Conc. H_2SO_4 ด้วยน้ำกลั่นจนปริมาตรได้ 1 ลิตร

4..5 $H_2O_2$30%

วิธีการทดลอง

1. การเตรียมตัวอย่างน้ำ : ใช้ตัวอย่างน้ำ 100 ml หรือเลือกปริมาตรที่เหมาะสมใส่ในขวด Erlenmeyer Flask ขนาด 250 ml ถ้าน้ำมีสิ่งขัดขวางให้กำจัดออก ดังนี้

- ถ้าตัวอย่างขุ่น หรือมีตะกอนปะปนมาให้กรองตัวอย่างน้ำก่อนนำมาวิเคราะห์
- ถ้ามี S^{2-}, SO_3^{2-}, $S_2O_3^{2-}$ ทำให้น้ำนั้นเป็นด่างต่อฟีนอล์ฟทาลีนด้วย NaOH เติม 30%H_2O_2 1 ml คนและทำให้เป็นกลางด้วย H_2SO_4
- ถ้าตัวอย่างน้ำมีสีเข้มมาก กำจัดได้โดยเติม Aluminium hydroxide suspension 3 ml ลงในน้ำ ตัวอย่าง 100 ml คนให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ 2-3 นาที แล้วกรองล้างตะกอนด้วยน้ำกลั่น เก็บน้ำส่วนที่กรองได้รวมทั้งน้ำล้างตะกอนทั้งหมดไปวิเคราะห์ต่อไป

2. ปรับ pH ของสารละลายตัวอย่างน้ำ ซึ่งได้กำจัดสารขัดขวางแล้วให้อยู่ในช่วง pH 7-10 โดย

- ถ้าตัวอย่างน้ำมี pH<7.0 เติมสารละลาย NaOH 1 N
- ถ้าตัวอย่างน้ำมี pH>7.0 เติมสารละลาย H_2SO_4 1 N

3. การไทเทรต เติมสารละลายโปตัสเซียมโครเมตอินดิเคเตอร์ 1 ml ไทเทรตกับสารละลายมาตรฐานซิลเวอร์ในเตรท 0.0141 นอร์มัลจนกระทั่งได้สีเหลืองอมส้ม หรือ ตะกอนสีแดงอิฐของซิลเวอร์โครเมต (Ag_2CrO_4) ในสารละลาย

4. Blank ทำ blank โดยใช้น้ำกลั่น 100 ml แทนตัวอย่างน้ำ (ใช้ปริมาตรเดียวกับตัวอย่างน้ำที่ใช้) ค่า blank ควรอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.4 ml

5. Standardization วิธีเทียบมาตรฐานสารละลายซิลเวอร์ไนเตรต ($AgNO_3$) ทำเช่นเดียวกับวิธีวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ แต่ใช้สารละลายมาตรฐานโซเดียมคลอไรด์แทนตัวอย่างน้ำ

การคำนวณ

$$\text{คลอไรด์ (mg/l)} = \frac{(A-B) \times N \times \text{eq. Wt. Of } Cl^- \times 1000}{\text{ml Sample}} = \frac{(A-B) \times 0.5 \times 1000}{\text{ml Sample}}$$

A = ml ของ $AgNO_3$ ที่ใช้ในการไทเทรตตัวอย่างน้ำ

B = ml ของ $AgNO_3$ ที่ใช้ในการไทเทรต Blank

N = Normality ของ $NgNO_3$ (ปกติ = 0.0141)

Equivalent Weight of Cl- = 35.45 mg

การวิเคราะห์ความกระด้าง (Hardness)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถตรวจวิเคราะห์ความกระด้างในน้ำด้วยวิธี EDTA titrimetric method ได้อย่างถูกต้อง

หลักการ

EDTA เป็น Chelating Agent สามารถสร้างอิออนเชิงซ้อนที่เสถียรกับ Ca^{2+}, Mg^{2+} และ Divalent Ion อื่นที่เป็นสาเหตุของความกระด้างของน้ำ เมื่อเติม Eriochrome Black T (EBT) Indicator ที่บัฟเฟอร์น้ำให้มี pH 10.0 ± 0.1 แล้ว EBT จะรวมกับ Ca^{2+} และ Mg^{2+} เกิดเป็นสารเชิงซ้อน ([M-EBT] complex) สีม่วงแดง (ถ้าไม่มีอิออนของโลหะละลายอยู่จะได้สารละลายสีน้ำเงิน) ดังสมการที่ 1

$$M^{2+} + {}^{2+}\,EBT \leftrightarrow^{pH=10} [M-EBT]_{complex} \qquad (1)$$

และ เมื่อไทเทรตด้วย EDTA แล้ว Ca^{2+}, และ อิออน +2 ตัวอื่น ๆ (ที่เป็นสาเหตุของความกระด้างของน้ำ) จะรวมตัวกับ EDTA เป็นสารเชิงซ้อน ([M-EDTA] complex) ซึ่งไม่มีสีและคงตัวกว่า ([M-EBT] complex) โดยจะรวมตัวกับ Ca^{2+} ก่อนแล้วจึงรวมกับ Mg^{2+} เมื่อมี EDTA รวมตัวกับ Free Hardness Ions หมดแล้วจะไปดึง อิออนโลหะ (M^{2+}) มาจาก ([M-EBT] complex) จะหมด และ ปล่อย ETB เป็นอิสระ สีของสารละลายจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินของ EBT แสดงว่าถึงจุดยุติดังสมการที่ 2

$$\underset{\text{สีม่วงแดง}}{[M-EBT]_{complex}} + EDTA \leftrightarrow^{pH=10} [M-EDTA]_{complex} + \underset{\text{สีน้ำเงิน}}{EBT} \qquad (2)$$

สิ่งรบกวนการวิเคราะห์

อิออนของโลหะบางตัวจะขัดขวางการหาความกระด้างโดยวิธีนี้ด้วยการทำให้สีของจุดยุติจางไปหรือ เห็นไม่ชัด การแก้ไขทำได้โดยการเติม Inhibitors ก่อนการไทเทรตด้วย EDTA ความเข้มข้นสูงสุดของสารรบกวนที่ยอมให้มีได้ในการไตแสดงใน ตารางที่ 1 ขนาดของตัวอย่างน้ำเท่ากับ 25 ml และ เติมน้ำกลั่นจนได้ปริมาตร 50 ml ถ้าตัวอย่างน้ำมีโลหะหนักมาก ๆ ไม่ควรวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้ ควรตรวจวัดแคลเซียม และแมกนีเซียมก่อนโดยวิธีอื่น แล้วนำมาคำนวณตามวิธีคำนวณที่ได้เรียนไปแล้ว ในกรณีตัวอย่างน้ำมีสารแขวนลอยหรือ สารอินทรีย์ที่จะรบกวนสีของจุดยุติสามารถกำจัดได้โดยการระเหยตัวอย่างจนแห้งบนเครื่องอังน้ำแล้วนำไปเผาในตู้เผาที่อุณหภูมิ 550°C จนกระทั่งสารอินทรีย์ถูกออกซิไดซ์จนสมบูรณ์ ละลายตะกอนที่เหลือด้วยกรดไฮโดรคลอริค 1 N ปริมาตร 20 ml แล้วสะเทินให้เป็นกลางที่ pH 7 ด้วย NaOH 10N เติมน้ำกลั่นจนได้ 50 ml ทิ้งให้เย็นที่อุณหภูมิห้องแล้วนำไปหาความกระด้างต่อไป

เครื่องมือ และ อุปกรณ์

1. บิวเรต ขนาด 50 ml
2. ขวดรูปกรวย ขนาด 250 ml

ตารางที่ 1 ค่าความเข้มข้นสูงสุดของโลหะที่รบกวนการวิเคราะห์

โลหะ	ความเข้มข้นสูงสุดของสารที่รบกวนการวิเคราะห์ (mg/l)	
	Inhibitor I	Inhibitor II
อลูมิเนียม	20	20
แบเรียม	+	+
แคดเมียม	+	20
โคบอลท์	>20	0.3
ทองแดง	>20	20
เหล็ก	>30	5
ตะกั่ว	+	20
แมงกานีส (Mn^{+2})	+	1
นิกเกิล	>20	0.3
สตรอนเทียม	+	+
สังกะสี	+	200
โพลีฟอสเฟต		10

+ ถูกไตรเตรตและวัดเป็นความกระด้าง

สารเคมี

1. Buffer Solution

ละลายแอมโมเนียมคลอไรด์ (NH_4Cl) 16.9 g ใน แอมโมเนียมไฮดรอกไซด์เข้มข้น (NH_4OH, Conc.) 143 ml เติมเกลือแมกนีเซียมของ EDTA 1.25g แล้วเจือจางให้เป็น 250 ml ด้วยน้ำกลั่น

2. Complexing Agents

น้ำส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้ Complexing Agents แต่ถ้าน้ำนั้นมีสิ่งรบกวนการวิเคราะห์จำเป็นต้องใช้ Complexing Agents เพื่อทำให้เห็นการเปลี่ยนสีของอินดิเคเตอร์ที่จุดยุติได้อย่างชัดเจน Complexing Agents ที่ใช้มีดังนี้

2.1 Inhibitor I

ถ้าตัวอย่างน้ำเป็นกรดควรปรับ pH ให้เป็น 6 หรือสูงกว่าด้วยสารละลายบัฟเฟอร์หรือ NaOH 0.1 N ก่อนเติม NaCN 250 mg ลงไปในสารละลายตัวอย่าง แล้วเติมสารละลายให้เพียงพอที่จะปรับ pH ให้เป็น 10.1 ± 0.1

(ข้อควรระวัง:NaCN มีพิษร้ายแรงมากจึงควรใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ)

2.2 Inhibitor II

ละลายโซเดียมซัลไฟด์โมโนไฮเดรต ($Na_2S.H_2O$) 5.0 g หรือ $Na_2S.5H_2O$ 3.7g ในน้ำกลั่น 100 ml ปิดขวดให้แน่นด้วยจุกยางเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการออกซิเดชั่นเนื่องจากออกซิเจนในอากาศ Inhibitor II จะทำให้โลหะหนักซึ่งขัดขวางการวิเคราะห์ตกเป็นตะกอนซัลไฟด์ ปริมาณของ Inhibitor II ที่ควรใช้คือ 1 ml

2.3 Mg CDTA (Magnesium Salt of 1, 2 – Cyclohexane diamine tetraacetic Acid)

เติม Mg CDTA 250 mg ต่อตัวอย่างน้ำ 100 ml ให้ละลายหมดก่อนจึงค่อยเติมสารละลายบัฟเฟอร์ การใช้ complexing Agent ชนิดนี้เพื่อต้องการหลีกเลี่ยงการใช้สารพิษหรือ สารที่มีกลิ่นจาก Inhibitor และ II

3. Eriochrome Black T Indicator

ให้เตรียมชนิดเป็นผงแห้ง โดยการ ผสมอีริโอโครม แบลค ที 0.5 g และ NaCl 100 g ให้เข้ากัน

4. Calcium Carbonate Standard Solution

ชั่ง $CaCO_3$ ซึ่งได้อบแห้งแล้วจำนวน 1.000 g ใส่ในขวดรูปกรวยขนาด 500 ml วางกรวยไว้ที่คอขวด ค่อย ๆ เติมกรด HCl (1+1) ทีละน้อยจนกระทั่ง $CaCO_3$ ละลายหมด เติมน้ำกลั่น 200 ml ต้มให้เดือดประมาณ 2-3 นาทีเพื่อไล่ CO_2 ทิ้งให้เย็น เติม Methyl Red indicator 2-3 หยด ปรับให้เป็นสีส้มกลาง ๆ ด้วยแอมโมเนียมไฮดรอกไซด์ 3 N หรือ กรดไฮโดรคลอริก (1+1) ถ่ายลงในขวดวัดปริมาตรขนาด 1 ลิตร เติมน้ำกลั่นจนได้ปริมาตร 1 ลิตร

5. EDTA Standard Soltuion (0.01 M)

ละลายผง EDTA Disodium Salt 3.723 g ในน้ำกลั่นแล้วเจือจางให้เป็น 1 ลิตร แล้วเทียบความเข้มข้นที่แน่นอน (Standardize) กับสารละลายมาตรฐานแคลเซียมที่ทราบความเข้มข้น (จากข้อ 4) ปรับความเข้มข้นของสารละลาย EDTA ให้ได้ 1.00 ml = 1.00 mg $CaCO_3$

วิธีเทียบความเข้มข้นที่แน่นอนกระทำโดยปิเปตสารละลายแคลเซียมคาร์บอเนตมา 25.0 ml เติมน้ำกลั่นให้เป็น 50 ml แล้วทำเหมือนวิธีวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ ถ้าสารละลาย EDTA 1.00 ml = $CaCO_3$1.00 mg จะใช้ EDTA 25.0 ml พอดี ควรเก็บสารละลายมาตรฐาน EDTA ที่เตรียมในขวด Polyethylene

วิธีการวิเคราะห์

1. การไทเทรตตัวอย่างน้ำ

เลือกปริมาตรตัวอย่างที่จะใช้ EDTA ในการไทเทรตน้อยกว่า 15 ml และ ใช้เวลาในการไทเทรตน้อยกว่า 5 นาที นับจากหลังเติมสารละลายบัฟเฟอร์ ปิเปตตัวอย่างตามปริมาตรที่เลือกใส่ขวดรูปกรวย (ถ้าเป็นน้ำธรรมชาติทั่วไปมักใช้ตัวอย่างประมาณ 25 ml) เติมน้ำกลั่นให้มีปริมาตรประมาณ 50 ml เติมสารละลายบัฟเฟอร์เพียง 1 ml ก็เพียงพอที่จะปรับให้ pH ของตัวอย่างน้ำเป็น 10.0 ± 0.1 เติมอีริโอโครม แบลค ที

อินดิเคเตอร์ ถ้าเป็นชนิดสารละลายเติม 1-2 หยด แต่ถ้าเป็นชนิดผงแห้งเติมปริมาณพอควร (ประมาณ 0.2 g) สารละลายตัวอย่างจะเป็นสีม่วงแดง ไทเทรตด้วยสารละลายมาตรฐานอีดีทีเอ 0.01 M โดยค่อย ๆ เติมอย่างช้า ๆ สีจะค่อย ๆ เปลี่ยนจากสีม่วงแดงเป็นสีม่วงและจะค่อย ๆ เข้มข้นซึ่งแสดงว่าใกล้ถึงจุดยุติ จึงค่อยเติมทีละหยดจนถึงจุดยุติ สีสารละลายตัวอย่างจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงิน ถ้าการเปลี่ยนสีที่จุดยุติเห็นไม่ชัดแสดงว่าจะเติมตาม Complexing Agent ชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือไม่ก็แสดงว่าอินดิเคเตอร์เสื่อมคุณภาพ

2. ตัวอยางน้ำที่มีความกระด้างต่ำ

ตัวอย่างน้ำที่มีความกระด้างต่ำคือ น้อยกว่า 5 mg/l ให้ใช้ปริมาตรตัวอย่างน้ำ 100-1000 ml สำหรับการไทเทรตและเพิ่มจำนวนบัฟเฟอร์ อินฮิบิเตอร์ และ อินดิเคเตอร์ในปริมาณที่เหมาะสมและ ควรใช้ Micro Buret ในการไทเทรตทำแบลงค์โดยใช้น้ำกลั่นหรือ น้ำ DI ในปริมาณที่เท่ากับตัวอย่างรวมทั้งปริมาณของบัฟเฟอร์ อินฮิบิเตอร์ และอินดิเคเตอร์ด้วย

การคำนวณ

$$\text{ความกระด้าง (mg/l as } CaCO_3) = \frac{A \times B \times 1000}{\text{ml Sample}}$$

เมื่อ A = ปริมาตร EDTA ที่ใช้ในการไทเทรตเป็น ml

B = mg $CaCO_3$ ซึ่งสมมูลย์กับ 1.00 ml EDTA

ข้อควรระวัง

1. เวลาที่ใช้ในการไทเทรตไม่ควรเกิน 5 นาที เพื่อป้องกันการตกตะกอนของ $CaCO_3$ และ $Mg(OH)_2$

2. ถ้าทราบค่าความกระด้างโดยประมาณ ให้เติมสารละลายมาตรฐาน EDTA ลงไปประมาณ 90% ของปริมาณที่คาดว่าจะใช้ลงในตัวอย่างน้ำก่อนเติมสารละลายบัฟเฟอร์เพื่อป้องกันการตกตะกอน $CaCO_3$ หรืออาจแก้ไขโดยการปรับตัวอย่างน้ำให้เป็นกรด และ คมนาน 2 นาที เพื่อไล่ CO_2 ก่อนการปรับ pH ด้วยสารละลายบัฟเฟอร์ วัดค่าสภาพด่างเพื่อแสดงจำนวนกรดที่ถูกเติม

3. ถ้าตัวอย่างน้ำเป็นกรดควรปรับ pH ให้เป็นกลางก่อนเติมสารละลายบัฟเฟอร์

การวิเคราะห์ปริมาณ Residual chlorine & Chloride

สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Residual Chlorine

- เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถตรวจวิเคราะห์หาปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างในน้ำด้วยวิธี Iodometric method ได้อย่างถูกต้อง

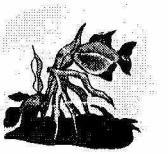

หลักการ

1. คลอรีนสามารถเปลี่ยนอิออนไอโอไดด์ให้เป็นไอโอดีนได้

$$Cl_2 + 2I^- \longrightarrow I_2 + 2Cl^-$$

2. วัด I_2 ที่เกิดขึ้นโดยใช้น้ำแป้งเป็น indicator

I_2 + น้ำแป้ง ⟶ สีน้ำเงิน

3. หาความเข้มข้นของคลอรีนต่อโดยการไทเทรต

Residual Chlorine

เตรียมสารเคมี

1. Conc. CH_3COOH
2. KI
3. 0.1N $Na_2S_2O_3$: ละลาย 25g ของ $Na_2S_2O_3.5H_2O$ ในน้ำกลั่นต้มเดือดและเย็นแล้ว (เตรียมไว้ก่อน 2 อาทิตย์) (กลุ่มที่ 1 เตรียม 01N $K_2Cr_2O_7$) (ทุกกลุ่มต้องทำ Standardize)
4. 0.01N $Na_2S_2O_3$: เจือจาง 0.1N $Na_2S_2O_3$ ในน้ำกลั่นต้มเดือดและเย็นแล้ว (กลุ่มที่ 2)
5. สารละลายน้ำแป้ง : ละลายแป้งมัน 5g ในน้ำกลั่นเล็กน้อย เทลงในน้ำกลั่นที่กำลังเดือด 1 L คนให้เข้ากัน ใช้เฉพาะส่วนใส

Residual Chlorine

เตรียมสารเคมี (ต่อ)

6. 0.1N I_2 : ละลาย 4g KI ในน้ำกลั่น เติม 1.3g resublimed I_2 คนจนละลาย ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นให้ได้ 100 mL เก็บในขวดสีชา (กลุ่มที่ 3)
7. 0.0282N I_2 : ละลาย 2.5g KI ในน้ำกลั่นเล็กน้อย และเติมปริมาตรที่แน่นอนของ 0.1N I_2 28.2 mL และปรับปริมาตรให้ได้ 100 mL เก็บในขวดสีชา (กลุ่มที่ 4)

* ข้อ 6 และ 7 ให้เตรียมเมื่อทำ blank แล้วไม่ได้สีน้ำเงิน

Methods

1. เตรียม Sample

ถ้ามีคลอรีนในช่วง 1-10 mg/L ⟹ 500 ml

ถ้ามีสูงกว่า 10 mg/L ⟹ < 500 ml

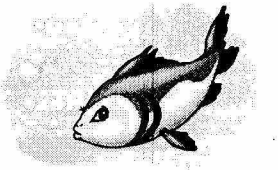

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Methods (cont.)

2. เตรียม Titrate

5 ml Acetic acid + 1 g KI

Sample or DW.

ผสมให้ทั่วโดยใช้แท่งแก้ว

Methods (cont.)

3. Sample titration

Titrate ด้วย 0.01 N $Na_2S_2O_3$ (ในที่มืด)

เหลืองของ I_2 จนได้สีฟางข้าว

1 ml น้ำแป้ง

Titrate ต่อด้วย 0.01 N $Na_2S_2O_3$

End point สารละลายใส

Methods (cont.)

4. Blank titration

Titrate ด้วย 0.01 N $Na_2S_2O_3$

เหลืองของ I_2 จนได้สีฟางข้าว

1 ml น้ำแป้ง

B = -

Titrate ต่อด้วย 0.01N $Na_2S_2O_3$

Titrate ด้วย 0.0282N I_2

Titrate กลับด้วย 0.01N $Na_2S_2O_3$

B = +

Methods (cont.)

Calculation

$$\text{mg Cl as } Cl_2/L = \frac{(A \pm B) \times N \times 35450}{\text{ml Sample}}$$

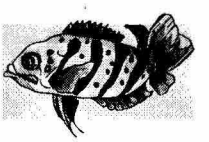

Chloride

- เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถตรวจวิเคราะห์หาปริมาณคลอไรด์ในน้ำด้วยวิธี Argentometric method or Mohr method ได้อย่างถูกต้อง

หลักการ

1. ใช้ 0.0141N ของ $AgNO_3$ เป็น Titrant

$Ag^+ + Cl^- \longrightarrow AgCl$ (ตะกอนสีขาว)

2. ใช้ K_2CrO_4 เป็น indicator

$2Ag^+ + CrO_4^{2-} \longrightarrow Ag_2CrO_4$ (สีแดง)

Chloride

เตรียมสารเคมี

1. K_2CrO_4 indicator : ละลาย 50g K_2CrO_4 ในน้ำกลั่นเล็กน้อย เติม $AgNO_3$ จนได้ตะกอนสีแดง ตั้งทิ้งไว้ 12 ชม.กรอง และเติมน้ำกลั่นจนได้ 1L
2. 0.0141N $AgNO_3$: ละลาย 2.395g $AgNO_3$ ในน้ำกลั่นจนได้ 1L
3. 0.0141N NaCl : ละลาย 824.1 mg NaCl (อบแห้งที่ 140°C) ในน้ำกลั่นปรับปริมาตร 1L (กลุ่มที่ 5)
4. 1N NaOH
5. 1N H_2SO_4

Methods

1. เตรียม Sample และ Blank ➡ 100 ml หรือที่เหมาะสม

2. ปรับ pH ให้อยู่ในช่วงpH 7-10
   - ถ้ามี pH < 7 ➡ เติม 1N NaOH
   - ถ้ามี pH > 7 ➡ เติม 1N H_2SO_4

(1) ให้ทำการทดลอง Blank ก่อน

(2) Standardization $AgNO_3$ ด้วย NaCl (NaCl 10 mL + DW 90 mL)

(3) Do samples

Methods (cont.)

3. Sample & Blank titration

➡ เติม 1 ml K_2CrO_4 indicator ➡

⬇

⬅ Titrate ด้วย 0.0141N $AgNO_3$

End point
ตะกอนสีเหลืองอมส้ม
หรือแดงอิฐ

Methods (cont.)

Calculation

$$mg/L = \frac{(A-B) \times 0.5 \times 1000}{ml\ Sample}$$

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

การวิเคราะห์ความกระด้าง
Hardness

สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Hardness

- เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการและสามารถตรวจวิเคราะห์ความกระด้างในน้ำด้วยวิธี EDTA titrimetric method ได้อย่างถูกต้อง

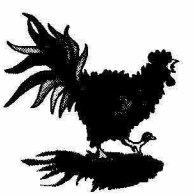

หลักการ

1. EBT indicator จะรวมตัวกับ Ca^{2+}, Mg^{2+} ที่pH≈10.0 เกิด Rex.

$$M^{2+} + EBT \longrightarrow [M\text{-}EBT]_{complex}$$

2. เมื่อไทเทรตด้วย EDTA ที่เป็น chelating agent สามารถสร้าง ionเชิงซ้อนกับ Ca^{2+}, Mg^{2+} (Free ion) ซึ่งไม่มีสี จนหมด จึงไปดึง Ion จาก $[M\text{-}EBT]_{complex}$ จนหมด EBT จึงเป็นอิสระกลายเป็นสีน้ำเงิน

$$[M\text{-}EBT]_{complex} + EDTA \longleftrightarrow [M\text{-}EDTA]_{complex} + EBT$$

สารเคมี

1. Buffer solution : ละลาย NH_4Cl 16.9g ใน conc.NH_4OH 143 ml เติมเกลือแมกนีเซียมของ EDTA 1.25g แล้วเจือจางด้วย DW ให้เป็น 250 ml
2. Complexing agents ใช้ในกรณีที่น้ำมีสิ่งรบกวนการวิเคราะห์
3. ผง Eriochrome Black T indicator: ผสม 0.5g EBT และ 100g NaCl เข้ากัน
4. Standard calcium solution: ชั่ง $CaCl_2$ 1.11g ใส่ใน flask 1000 ml ค่อยๆ เติม 1+1HCl (เตรียม 100 ml) ทีละน้อย จน $CaCl_2$ ละลายหมด เติมน้ำกลั่น 200 ml ต้มให้เดือดประมาณ 2-3 นาที ทิ้งให้เย็น เติม Methyl red indicator 2-3 หยด ปรับให้เป็นสีส้มกลางๆ ด้วย 1+1HCl ถ่ายลงใน volumetric flask 1L และปรับปริมาตรให้เป็น 1L (1ml = 1mg $CaCl_2$) (กลุ่มที่ 6)
5. 0.01M EDTA standard solution: ละลาย EDTA 3.723g แล้วเจือจางให้เป็น 1L เก็บไว้ในขวด PE

สารเคมี

* ทำการ standardize 0.01M EDTA standard solution โดยการเทียบกับ Standard calcium solution ที่ทราบความเข้มข้น ทำโดยปิเปต Standard calcium solution 10 ml เติมน้ำกลั่นให้ครบ 50 ml แล้วทำเช่นเดียวกันกับ sample

∴ ถ้าใช้ Standard calcium solution 10 ml จะต้องใช้ปริมาณ EDTA titrant ที่สมมูลกันพอดีคือ 10 ml จึงจะได้ว่า 1ml = 1mg $CaCl_2$

Methods

1. เตรียม Sample

เลือกปริมาตรตัวอย่าง ➡ ที่ใช้ EDTA < 15 ml & 5min

∴ น้ำผิวดินทั่วไป ➡ ใช้ตัวอย่าง 25 ml

↓

เติม DW ให้มีปริมาตร 50 ml

*ถ้า Hardness < 5mg/L ให้ใช้ตัวอย่าง 100-1000ml

Methods (cont.)

2. เตรียม Titrate

1 ml Buffer sol. + 1-2 หยด EBT indicator หรือ 0.2g

Sample or DW.

ผสมให้ทั่ว จะได้สารละลายสีม่วงแดง

↓

Methods (cont.)

3. Sample titration

Titrate ด้วย 0.01M EDTA ช้าๆ

↓

ม่วงเข้มข้น

ค่อยๆ เติมทีละหยด

↓

End point

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Method (cont.)

Calculation

$$\text{mg/L as } CaCO_3 = \frac{A \times B \times 1000}{\text{ml Sample}}$$

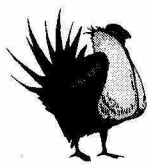

การวิเคราะห์ปริมาณคลอรีนอิสระตกค้างในน้ำโดยใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย

ตรวจวิเคราะห์ลักษณะคุณภาพน้ำประปาและน้ำดื่ม ทางเคมี

- ตรวจวิเคราะห์คลอรีน โดยชุดทดสอบคลอรีนอิสระคงเหลือในน้ำ (ว 720)

ทำการเทียบสีที่เกิดขึ้นกับสีมาตรฐานคลอรีนอิสระคงเหลือ ค่าที่อ่านได้คือ ค่าคลอรีนอิสระคงเหลือในน้ำดื่ม (มิลลิกรัม / ลิตร)

เกณฑ์แสดงถึงคุณภาพน้ำบริโภคโดยองค์การอนามัยโลก พ.ศ. 2527

- ซึ่งได้กำหนดค่าคลอรีนไว้ดังนี้ คลอรีนอิสระคงเหลือ 0.2 - 0.5 มิลลิกรัม/ลิตร

26

การวิเคราะห์ความกระด้างในน้ำโดยใช้ชุดทดสอบอย่างง่าย

- ตรวจวิเคราะห์ความกระด้าง โดยชุดทดสอบความกระด้างทั้งหมดของน้ำ

การอ่านผล

ปริมาณน้ำยาความกระด้าง 3	สีที่ปรากฏ	ความกระด้าง (มิลลิกรัม/ลิตร)
0 หยด	น้ำเงิน	ไม่พบ
1 หยด	น้ำเงิน	น้อยกว่า 5
0.5 ซีซี	น้ำเงิน	ไม่เกิน 50
	น้ำม่วงแดง	มากกว่า 50
1.0 ซีซี	น้ำเงิน	ไม่เกิน 100
	น้ำม่วงแดง	มากกว่า 100
1.5 ซีซี	น้ำเงิน	ไม่เกิน 150
	น้ำม่วงแดง	มากกว่า 150
2.0 ซีซี	น้ำเงิน	ไม่เกิน 200
	น้ำม่วงแดง	มากกว่า 200
3.0 ซีซี	น้ำเงิน	ไม่เกิน 300
	น้ำม่วงแดง	มากกว่า 300

27

สรุป

- การส่งรายงาน
- คำถาม
- เริ่มปฏิบัติการ

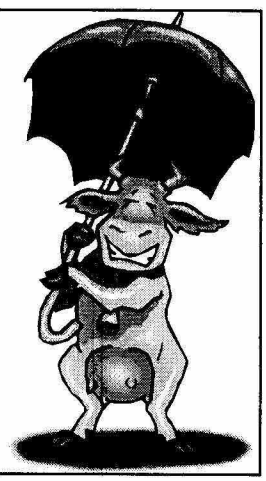

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ของแข็ง (Solid)

ของแข็งในน้ำ (Solids)

ของแข็ง (Solid) สารทุกอย่างในของเหลว ยกเว้นน้ำ ของแข็งประกอบด้วยสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์มากมายหลายชนิด จึงวิเคราะห์โดย Gravimetric Method เพราะคุณสมบัติของสารที่เป็นของแข็งแต่ละตัวแตกต่างกัน การวิเคราะห์ของแข็งในน้ำเสีย เพื่อหาค่าดังนี้คือ

Dissolved Solids (DS) หมายถึง ของแข็งละลายน้ำซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า เมื่อระเหยตัวอย่างน้ำ จะมีของแข็งเป็นผงหรือผลึกซึ่งสามารถมองเห็นได้ ของแข็งละลายน้ำอาจเป็นสารอินทรีย์หรือสารอนินทรีย์ก็ได้

Suspended Solids (SS) หมายถึง ของแข็งแขวนลอยในน้ำ เป็นส่วนของแข็งที่เหลือค้างบนกระดาษกรองใยแก้วมาตรฐาน (รูพรุน 0.45 um) หลังจากกรองตัวอย่างและนำไปอบแห้งที่อุณหภูมิ 103 105 °C

Total Solid (TS) หมายถึง ของแข็งทั้งหมดในน้ำ แสดงถึงสารต่างๆทุกชนิดที่อยู่ในน้ำ โดย

$$TS = TDS + TSS$$

$$TS = TVS + TFS$$

Settleable Solid หมายถึงของแข็งจมตัวสู่ก้นภาชนะ เมื่อตั้งทิ้งไว้ 1 ชม. ควรให้น้ำตัวอย่างมีอุณหภูมิเท่าอุณหภูมิห้อง

Volatile Solid (VS) คือของแข็งส่วนที่เป็นสารอินทรีย์ ตรวจวัดโดยการนำกระดาษกรองที่วิเคราะห์หาของแข็งแขวนลอยแล้ว หรือถ้วยกระเบื้องระเหยที่วิเคราะห์หาของแข็งละลายน้ำทั้งหมดแล้วไปเผาที่อุณหภูมิ 550 °C น้ำหนักของแข็งที่หายไปคือของแข็งระเหยมีหน่วยเป็นมิลลิกรัมต่อลิตร

Fixed Solid (FS) หมายถึงของแข็งคงตัว ซึ่งเป็นของแข็งที่เหลืออยู่จากการเผาของแข็งทั้งหมดภายใต้อุณหภูมิ 550-600 °C โดย TS = VS + FS

ความสำคัญในการหาค่าของแข็ง ค่าของแข็งทั้งหมดมีประโยชน์มากในการพิจารณาความเหมาะสมของน้ำที่นำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค น้ำที่มีค่าของแข็งทั้งหมดสูงจะมีคุณสมบัติในการระบายท้อง สำหรับน้ำเสียอุตสาหกรรม ค่าของแข็งตกตะกอนสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นฐานว่าควรมีถังตกตะกอนขั้นต้นหรือไม่ ค่าของแข็งทั้งหมดมีความสำคัญในโรงงานอุตสาหกรรมบางชนิดที่มีสารซึ่งละลายน้ำในรูปของเกลืออนินทรีย์

1) ของแข็งทั้งหมด (Total Solids; TS)

เครื่องมือ

1) ถ้วยระเหย (Evaporating dishes) ทำด้วยพรอเลนซ์ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 90 มม.
2) เครื่องชั่งละเอียด ทศนิยม 4 ตำแหน่ง
3) เครื่องอังไอน้ำ แบบ Water bath
4) เดสิคเคเตอร์
5) ตู้อบ (Drying oven) ที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C

วิธีทดลอง

1) เผาถ้วยระเหยในตู้อบที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C นาน 1 ชั่วโมง แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์
2) เลือกปริมาตรตัวอย่างน้ำที่ให้ค่าของแข็งในช่วง 10 – 200 มิลลิกรัม (ปกติใช้ 50 – 100 มล.)
3) ผสมตัวอย่างน้ำให้เข้าดี แล้วใส่ในถ้วยระเหยที่ชั่งน้ำหนักแล้ว ทำให้ระเหยจนแห้งบนเครื่องอังไอน้ำ
4) เอาถ้วยระเหยเข้าตู้อบที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C นานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์ จึงชั่งน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นคือ น้ำหนักของ Total Solids
5) เอาถ้วยระเหยเข้าอบอีกที่อุณหภูมิ แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์ ชั่งน้ำหนักถ้วยระเหยอีกครั้ง จนได้น้ำหนักสารคงที่หรือน้ำหนักเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า 4 % หรือเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า 0.5 มก. ของการชั่งครั้งที่แล้ว

สรุปวิธีการทดลอง

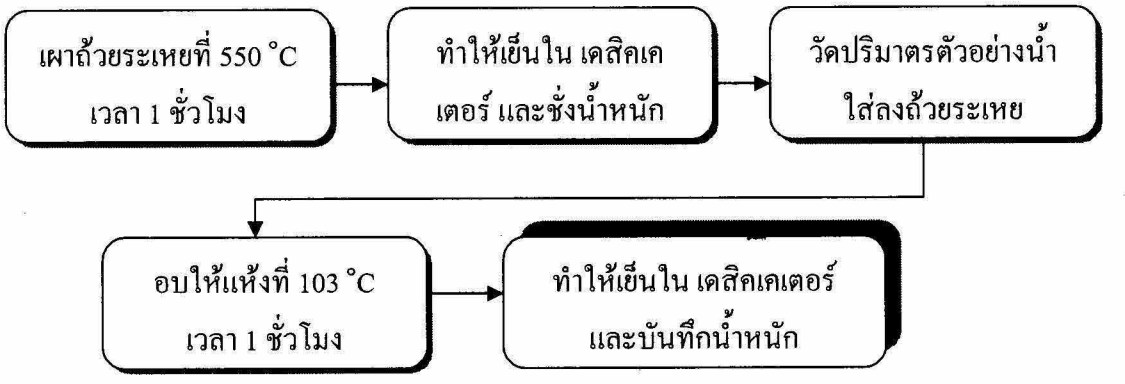

การคำนวณ

$$\text{ของแข็งทั้งหมด (มก./ล.)} = \frac{(A-B) \times 1,000}{\text{ปริมาตรตัวอย่างน้ำ (มล.)}}$$

เมื่อ A คือ น้ำหนักสารที่เหลือและถ้วยระเหย , มล. และ
B คือ น้ำหนักถ้วยระเหย , มล.

2) ของแข็งที่ละลายน้ำ (Total Dissolved Solids ; TDS)

เครื่องมือ

1) ถ้วยกรอง (Gooch crucible) ทำด้วยพรอเลนซ์ ขนาด 25 – 40 มล.
2) ชุดกรองประกอบด้วยเครื่องดูดอากาศ กระดาษกรอง Whatman GF/C และ Flask
3) เครื่องชั่งละเอียด
4) เครื่องอังไอน้ำ
5) เดสิคเคเตอร์
6) ตู้อบที่อุณหภูมิ 180 + 2 ^{0}C

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วิธีทดลอง

1) ชั่งถ้วยระเหยที่อบแห้งดีแล้ว (อบที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C นาน 1 ชม. แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์จนอุณหภูมิเท่าอุณหภูมิห้อง)

2) เลือกปริมาตรตัวอย่างน้ำที่ให้ค่าของแข็งละลายน้ำ หนักในช่วง 10 – 200 มล. (ปกติใช้ 70 – 100 มล.)

3) ผสมตัวอย่างน้ำที่ผสมเข้ากันดีแล้ว นำมากรองผ่านกระดาษกรองใยแก้วให้สารแขวนลอยออกโดยใช้เครื่องดูดอากาศช่วย เอาน้ำใสส่วนที่กรองได้ใส่ในถ้วยระเหย ระเหยจนแห้งบนเครื่องอังไอน้ำ

4) แล้วเอาถ้วยระเหยนั้น เข้าอบที่อุณหภูมิ 180 + 2 ^{0}C นานอย่างน้อย 1 ชม. ทำให้เย็นเดสิคเคเตอร์ จึงชั่งน้ำหนักถ้วยระเหย น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น คือ น้ำหนักของ TDS

5) เอาถ้วยระเหยเข้าอบที่อุณหภูมิ 180 + 2 ^{0}C แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์ ชั่งน้ำหนักถ้วยระเหยอีกครั้ง ทำจนได้น้ำหนักสารคงที่หรือน้ำหนักเปลี่ยนน้อยกว่า 4 % หรือเปลี่ยนน้อยกว่า 0.5 มก. ของการชั่งครั้งที่แล้ว

สรุปวิธีการทดลอง

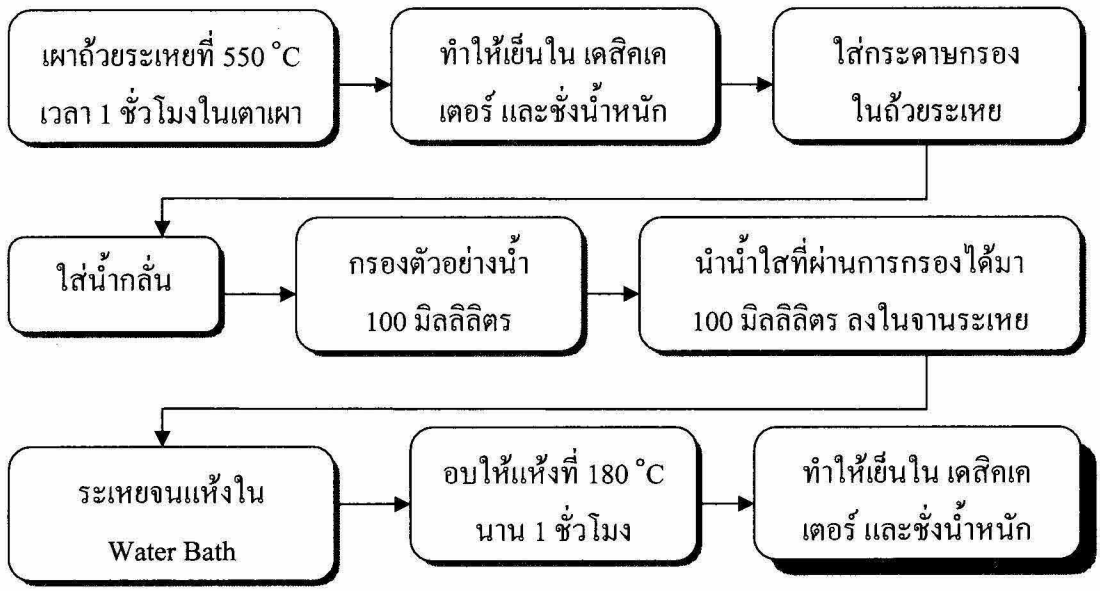

การคำนวณ

$$\text{ของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (มก./ล.)} = \frac{(A-B) \times 1,000}{\text{ปริมาตรตัวอย่างน้ำ (มล.)}}$$

เมื่อ A และ B เหมือนการวัดค่าของแข็งทั้งหมด

3) ของแข็งแขวนลอย (Total Suspended Solids ; TSS)

เครื่องมือ

เหมือนการวัด Total dissolved Solids แต่ใช้ Gooch crucible แทนถ้วยระเหย

วิธีทดลอง

1) ชั่งถ้วย Gooch crucible พร้อมกระดาษกรองที่ได้อบแห้งดีแล้ว อบที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C นาน 1 ชม. แล้วทำให้เย็นเดสิคเคเตอร์ จนอุณหภูมิเท่าอุณหภูมิห้อง

2) ผสมตัวอย่างน้ำให้เข้ากันดี แล้วนำมากรองผ่านกระดาษกรองที่อยู่ในถ้วย Gooch crucible ใช้เครื่องดูดอากาศช่วยกรองจนน้ำแห้งแล้วให้ดูดอากาศต่ออีกประมาณ 3 นาที จะได้สารแขวนลอยแห้งติดอยู่บนกระดาษกรอง

3) แล้วเอาถ้วย Gooch crucible นั้น เข้าตู้อบที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C นานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ทำให้เย็นเดสิคเคเตอร์ จึงชั่งน้ำหนักถ้วย น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นคือน้ำหนักของ Total Suspended Solids

4) เอาถ้วย Gooch crucible เข้าอบอีกครั้งที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์ ชั่งน้ำหนักถ้วย Gooch crucible อีก ทำจนได้น้ำหนักสารคงที่หรือน้ำหนักเปลี่ยนน้อยกว่า 4 % หรือเปลี่ยนน้อยกว่า 0.5 มก. ของการชั่งครั้งที่แล้ว

สรุปวิธีการทดลอง

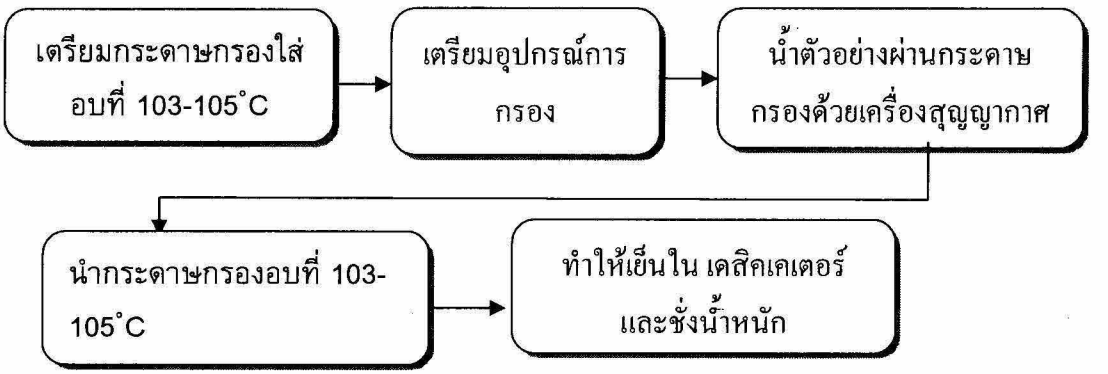

การคำนวณ

$$\text{ของแข็งแขวนลอยทั้งหมด (มก./ล.)} = \frac{(A-B) \times 1,000}{\text{ปริมาตรตัวอย่างน้ำ (มล.)}}$$

เมื่อ A คือ น้ำหนักสารที่เหลือและถ้วย Gooch crucible + กระดาษกรอง (มก.) และ

B คือ น้ำหนักถ้วย Gooch crucible + กระดาษกรอง (มก.)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

4) สารระเหยง่ายและสารคงตัว (Volatile Solids ; VS และ Fixed Solids ; FS)

เครื่องมือ

เหมือนการหา Total Solids และเพิ่มเตาเผา (Muffle furnace) ที่ควบคุมอุณหภูมิได้ที่ 550 + 50 ^{0}C

วิธีทดลอง

1) เผาถ้วยระเหยในเตาเผาที่อุณหภูมิ 550 + 50 ^{0}C นาน 1 ชม. แล้วทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์

2) ทำเหมือนการวัด Total Solids คือ ผสมตัวอย่างน้ำให้เข้ากันดี แล้วใส่ลงในถ้วยระเหยที่ได้ชั่งน้ำหนักแล้ว ทำให้ระเหยจนแห้งบนเครื่องอังไอน้ำ แล้วอบที่อุณหภูมิ 103 – 105 ^{0}C ทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์ และชั่งน้ำหนักถ้วย ต่อจากนั้นเอาถ้วยนี้ไปเผาที่อุณหภูมิ 550 + 50 ^{0}C นานอย่างน้อย 15 – 20 นาที และทำให้เย็นในเดสิคเคเตอร์จนอุณหภูมิเท่าอุณหภูมิห้อง จึงชั่งน้ำหนักถ้วยระเหย น้ำหนักที่ชั่งได้เป็นน้ำหนักของ Fixed Solids และน้ำหนักที่หายไป คือ น้ำหนักของ Volatile Solids

3) เอาถ้วยระเหยเข้าเผาอีกครั้งที่อุณหภูมิ 550 + 50 ^{0}C แล้วทำให้เย็นเดสิคเคเตอร์ ชั่งน้ำหนักถ้วยอีกครั้ง ทำจนได้น้ำหนักสารคงที่หรือน้ำหนักเปลี่ยนน้อยกว่า 4 % หรือเปลี่ยนน้อยกว่า 0.5 มก. ของการชั่งครั้งที่แล้ว

สรุปวิธีการทดลอง

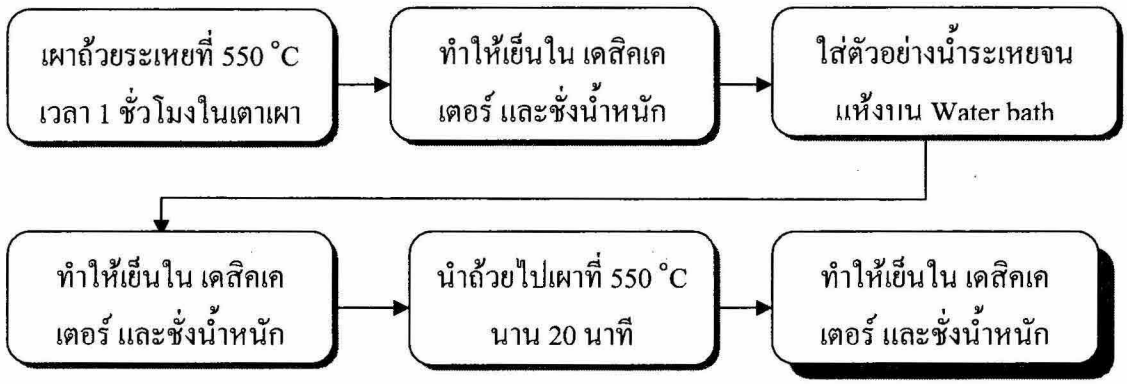

การคำนวณ

$$\text{ของแข็งระเหย (มก./ล.)} = \frac{(A-B) \times 1{,}000}{\text{ปริมาตรตัวอย่างน้ำ (มล.)}}$$

$$\text{ของแข็งคงตัว (มก./ล.)} = \frac{(B-C) \times 1{,}000}{\text{ปริมาตรตัวอย่างน้ำ (มล.)}}$$

เมื่อ A คือ น้ำหนักสารและถ้วยระเหยก่อนเผาที่อุณหภูมิ 550 + 50 ^{0}C (มก.)
B คือ น้ำหนักสารและถ้วยระเหยหลังเผาที่อุณหภูมิ 550 + 50 ^{0}C (มก.)
C คือ น้ำหนักถ้วยระเหย (มก.)

5) Settleable Solids

เครื่องมือ

1) กรวยอิมฮอฟฟ์ (Imhoff cone) พร้อมแท่งวางกรวย
2) แท่งแก้วสำหรับคน
3) นาฬิกาจับเวลา

วิธีทดลอง

1) เทตัวอย่างน้ำที่ผสมเข้ากันดีแล้วลงในกรวยอิมฮอฟฟ์ ปริมาตร 1,000 มล.
2) ปล่อยให้ของแข็งที่หนักตกตะกอนจนครบ 45 นาที จึงใช้แท่งแก้วคนข้างๆ กรวย เพื่อให้ของแข็งที่ตกตะกอน ได้จมตัวลงก้นกรวยทั้งหมด
3) ทิ้งไว้อีก 15 นาที อ่านปริมาตรของแข็งที่ตกตะกอน ได้เป็น มิลลิลิตร/ลิตร

1. ผสมตัวอย่างน้ำให้เข้ากันดี เทลงกรวยอิมฮอฟฟ์ ปริมาตร 1 ลิตร
2. ทิ้งให้ตกตะกอน 45 นาที ใช้แท่งแก้วคนข้างกรวย
3. ทิ้งให้ตกตะกอนอีก 15 นาที อ่านปริมาตรของแข็งที่ขีดข้างกรวยจนได้ปริมาตรของแข็งตกตะกอน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปฏิบัติการ
การตรวจวิเคราะห์ของแข็งในน้ำ
SOLID

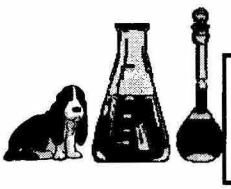

ดร.ประพัฒน์ เป็นตามวา
สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางเคมี ได้แก่ SV_{30} Total Solid (TS), Total Dissolved Solid (TDS), Total Suspended Solid (TSS)

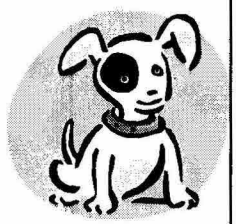

ขั้นตอนการศึกษา

- ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มทำปฏิบัติการ โดยนำน้ำตัวอย่างทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
- ทำการวิเคราะห์หาค่า SV_{30} Total Solid
- ทำการวิเคราะห์ค่า Total Dissolved Solid และ Total Suspended Solid
- รายงาน วิจารณ์และสรุปผลการทดลอง

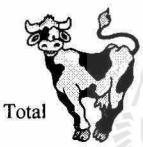

การตรวจเช็คการตกตะกอนของสลัดจ์ SV30

Imhoff Cone

- นำน้ำจากบ่อเติมอากาศมา 1,000 mL
- ใส่ใน Imhoff Cone ขนาด 1,000 มล. (1 ลิตร) เป็นระยะเวลา 30 นาที
- ค่าที่ได้ในหน่วย mL/L

Total Solids (TS)

1. อบถ้วยระเหยในเตาอบแห้งที่ 103-105°ซ เป็นเวลา 1 ชม.

⇩

ทิ้งให้เย็นใน desiccator ⟹ ชั่งน้ำหนัก = A, mg

2. เท Sample ที่ทราบปริมาณ ลงในถ้วยระเหย (50-100 mL)

⇩

นำไประเหยบน Water Bath (100°C) จนแห้ง

⇩

นำไปอบที่ 103-105°ซ เป็นเวลา 1 ชม.

ทิ้งให้เย็นใน desiccator ⟹ ชั่งน้ำหนัก = B, mg

Total Solids

คำนวณ

$$\text{ปริมาณของแข็งทั้งหมด (mg/L)} = \frac{\text{น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น } (B - A) \times 1{,}000}{\text{Sample volume, ml}}$$

A = น้ำหนักถ้วยระเหย, mg
B = น้ำหนักถ้วยระเหย+น้ำหนักตัวอย่าง, mg

Total Suspended Solids (TSS) (MLSS)

1. อบกระดาษกรองในเตาอบแห้งที่ 103-105°ซ เป็นเวลา 1 ชม.

⇩

ทิ้งให้เย็นใน desiccator ⟹ ชั่งน้ำหนัก = A, mg

2. ต่อชุดเครื่องมือ วางกระดาษบนกรวยบุคเนอร์

⇩

เปิดเครื่องดูดสุญญากาศ

⇩

ใช้น้ำกลั่นล้างครั้งละประมาณ 20 ml

⇩

Total Suspended Solids (TSS)

⇩

เท Sample ที่ทราบปริมาณ ลงเครื่องกรอง (70-100 mL)

⇩

ใช้น้ำกลั่นล้างภาชนะให้ทั่ว รอจนแห้ง ปิดเครื่อง

⇩

ใช้ปากคีบคีบกระดาษกรองวางบนภาชนะรอง

⇩

นำไปอบที่ 103-105°ซ เป็นเวลา 1 ชม.

ทิ้งให้เย็นใน desiccator ⟹ ชั่งน้ำหนัก = B, mg

Total Suspended Solids (TSS)

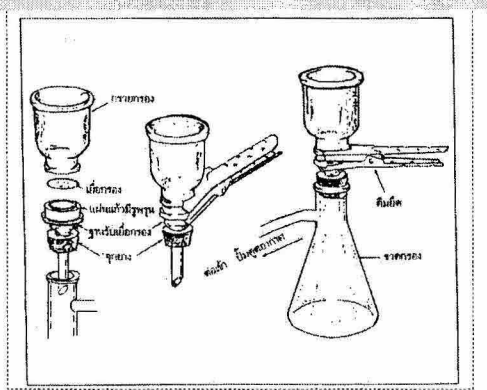

Total Suspended Solids (TSS)

คำนวณ

$$TSS\ (mg/L) = \frac{\text{น้ำหนักที่เพิ่มขึ้น } (B - A) \times 1{,}000}{\text{Sample volume, ml}}$$

A = น้ำหนักแผ่นกระดาษกรอง, mg

B = น้ำหนักแผ่นกระดาษกรอง+น้ำหนักตัวอย่าง, mg

Total Dissolved Solids (TDS)

$$TDS\ (mg/L) = TS - TSS$$

การวิเคราะห์ TS, VS, FS (MLVSS)

ตัวอย่างน้ำ 50-100 mL

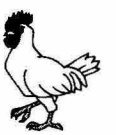

ระเหย 103 °C เผาที่ 550 °C

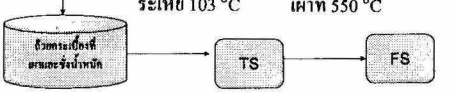

$$VS = TS - FS$$

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ให้นำเสนอผลการทดลองในรูปตารางอย่างเป็นระเบียบ
- ให้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปริมาณของแข็งในรูปต่างๆ จากผลการทดลอง
- เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ สิริสิงห์ (2549) **เคมีน้ำ น้ำโสโครก และการวิเคราะห์** คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ธงชัย พรรณสวัสดิ์ และ อุษา วิเศษสุมน. (2535) **คู่มือวิเคราะห์น้ำเสีย** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

มั่นสิน ตัณฑุลเวศม์ และ มั่นรักษ์ ตัณฑุลเวศม์. (2545) **เคมีวิทยาของน้ำและน้ำเสีย** กรุงเทพ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

American Public Health Association American Water Works. (1992). **Water Environmental Federation Satandard Methods for the Examination of Water and Wastewater**. 18th ed. Washington D.C. American Public Health Association

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

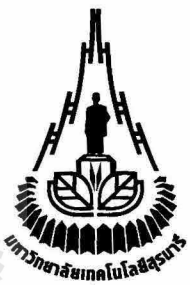

หนังสือเป็นสมบัติของท่าน
โปรดช่วยกันรักษา

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
โทรศัพท์ 0 4422 3073 โทรสาร 0 4422 3060

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
Suranaree University of Technology
31051002115158